№ 109 ԵՐԵՔՇԱԲԹԻ ՄԱՅԻՍԻ 23 — 1906 — ԵՐԵՔՇԱԲԹԻ ՄԱՅԻՍԻ 23 № 109

ԵՐԵՍՈՒՆՉՈՐՍԵՐՈՐԴ ՏԱՐԻ

ՄՇԱԿ

ՀԻՄՆԱԴԻՐ ԳՐԻԳՈՐ ԱՐԾՐՈՒՆԻ

Տարեկան գինը 10 րուբլի. կէս տարվանը 6 րուբլի. առանձին համարները ամեն տեղ 5 կոպէկով.

Թիֆլիսում գրվում են խմբագրատան մէջ.

Մեր հասցէն. Тифлисъ, редакція «Мшакъ». Կամ Tiflis, Rédaction «Mschak».

Տելեֆօն № 253.

Խմբագրութիւնը բաց է առաւօտեան 10—2 ժամ (բացի կիրակի և տօն օրերից)

Յայտարարութիւն ընդունվում է ամեն լեզուով.

Յայտարարութիւնների համար վճարում են իւրաքանչիւր տողատեղին 10 կոպէկ.

Տելեֆօն № 253.

ԲԱՑՎԱԾ Է ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

ՄՇԱԿ

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԵՒ ԳՐԱԿԱՆԱԿԱՆ ԼՐԱԳՐԻ

ՆԵՐԿԱՅ 1906 ԹՒԱԿԱՆԻ ՀԱՄԱՐ

(34-ՐԴ ՏԱՐԻ)

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳԻՆԸ. «Մշակի» տարեկան գինը 10 րուբլի է, տասն և մէկ ամսվանը նոյնպէս 10 ր., տասն ամսվանը՝ 9 ր., ինն ամսվանը՝ 8 ր., 8 ամսվանը՝ 7 ր., եօթ և վեց ամսվանը՝ 6 ր., հինգ ամսվանը՝ 5 ր., չորս ամսվանը՝ 4 ր., երեք ամսվանը՝ 3 ր., երկու ամսվանը՝ 2 ր. և մի ամսվանը՝ 1 րուբլի: Ապրիլի 1-ից մինչև 1 յուլիսի 2 րուբլի:

ԱՐՏԱՍԱՀՄԱՆԵԱՆ ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ. Ամերիկայի բաժանորդները պէտք է վճարեն տարեկան 6 դոլլար. Եւրոպայի բաժանորդները՝ 30 ֆրանկ. Պարսկաստանի բաժանորդները՝ 10 րուբլի:

«Մշակին» գրվել կարելի է ԽՄԲԱԳՐԱՏԱՆԸ. (Բազարնայա և Բարօնսկայա փողոցների անկիւն): Ստորագրվել կարելի է միայն ամսի 1-ից:

Կայսրութեան ուրիշ քաղաքներից «ՄՇԱԿԻՆ» գրվելու համար և առհասարակ նամակներ և ծրարներ ուղարկելիս, պէտք է դիմել հետևեալ հասցէով: ТИФЛИСЪ, Редакція „МШАКЪ“ իսկ արտասահմանից՝ TIFLIS, Rédaction du journal «MSCHAK».

Յայտարարութիւններ ընդունվում են բոլոր լեզուներով:

ԱՊԱՌԻԿ ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ ՉԷ ԸՆԴՈՒՆՎՈՒՄ

Բագուի Նաւթարդիւնաբերողների համաժողովի խորհուրդը

հրաւիրում է Ժողովրդական Տների համար կառավարիչ, որը հիմնաւորապէս ծանօթ լինի պարապմունքների և զբաղեցնելու կարգաւորութեան հետ:

Համաժողովի տներում սարքում են ներկայացումներ, ընթերցանութիւններ և դասախօսութիւններ ռուսերէն, հայերէն և թուրքերէն լեզուներով, որի համար ցանկալի է այդ լեզուները գիտենալ և ծանօթ լինել համապատասխան գրականութեան հետ:

Ռոճիկը տարեկան 3000 րուբլի:

Յայտարարութիւններ տալու ժամանակամիջոցը օգոստոսի 1-ից ոչ ուշ: Յայտարարութիւնները խնդրում ենք ուղղել՝ Баку, контора Совѣта Съѣзда нефтепромышленниковъ. Ժողովրդական Տների վրա հսկող յանձնաժողովին: (աւ. շ. 1) 1—3

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

Անիշխանութեան պատճառներից մէկը. Վերջին տեղեկութիւններ. Նպաստամատոյց յանձնաժողովի նիստը. Բարձր հոգևորականութիւնը և մահվան պատիժը. Ժողովրդական ազատութեան կուսակիցների ժողովը. Ղարա- [illegible]

[illegible]

ձեզ, որ մենք ամենևին ցանկութիւն չունենք շարունակել մեր թշնամական յարաբերութիւնները, որ մենք երկու տարրերս էլ սարսափելի կերպով վնասվում ենք և կանգնեցնում ենք մեր երկուսի էլ զարգացումը: Եւ երկու կողմերի վնասների ու կորուստների քանակը այնքան մեծ է, որ նրանց առաջ մոռացվում են թշնամութեան բոլոր զգացմունքները:

II

Եւ այդպէս՝ վարչական անձերը առարկում են թէ հայերը և թուրքերը ուզում են կռուել, ուստի իրանք անզօր են նրանց հաշտեցնելու, իսկ հայերը և թուրքերը յայտնում են, որ նրանք յոգնել են և ատնջվել ընդհարումներից, և ոչ մի ցանկութիւն չունեն շարունակելու երկու տարրերին էլ վնասող ու քայքայող արհաւիրքները:

Սակայն միթէ վարչական գործողների անաջողութիւնը այն բանի մէջն է, որ իրանք են առարկում:

Ոչ: Անկասկած ոչ:

Անաջողութեան պատճառները նրանց անգործութիւնը, զանցառու վերաբերմունքը, թուլութիւնն են և բացի դրանից մի ուրիշ կարևոր հանգամանք—ուրիշ քաղաքականութիւն կամ առանձին նկատումներ:

Եւ քանի որ գոյութիւն կունենան այդ առանձին նկատումները կամ քաղաքականութիւնը, վարչական նոյնիսկ եռանդուն անձերի գործողութիւնները կը վերջանան անաջողութեամբ:

III

Պարզենք մեր միտքը:

Եթէ վարչական գործողը նպատակ դրած լինէր վերջ դնել հայ-թուրքական ընդհարումներին և ուրիշ դիտումներ չունենար, նա ուշադիր կերպով կը հետե-

ւէր ամեն մի թիւրիմացութեան, ամեն մի խլրտումի, ամեն մի ընդհարումի, և իսկոյն միջոցներ ձեռք կառնէր զսպելու և սաստելու խաղաղութիւնը խանգարողին և պաշտպանելու փասածին:

Եւ անշուշտ բարի հետևանքները խա- [illegible]

է սատացել, որ օրինակ Ա. գիւղի աւազակները յարձակվել են Բ. գիւղի վրա, թալանել, կոտորել, հրդեհել:

Ի՞նչ պէտք է անէ վարչական անձը:

Հասկանալի է թէ ինչ:

Նա պէտք է գտնէ Ա. գիւղի չարագործներին և պատժէ նրանց, իսկ Բ. գիւղի բնակիչներին պաշտպանէ, պատսպարէ և օգնէ ամեն կերպ:

Բայց այդտեղ առաջ է գալիս քաղաքականութիւնը:

Ա. գիւղի աւազակները գալիս են և յայտնում, թէ Բ. գիւղում շատ կան յեղափոխականներ և քաղաքական տեսակէտով անբարեյոյս անձեր, և թէ հէնց այդ անձերի պատճառով է սկսվել ընդհարումը:

Դաւը հասնում է նպատակին:

V

Այո, դաւը հասնում է իր նպատակին:

Վարչական անձը, փոխանակ պաշտպանելու Բ. գիւղի տառապեալներին, անտարբեր և նոյն իսկ թշնամական վերաբերմունք է սկսում գործադրել դէպի թշուառները, իսկ Ա. գիւղի աւազակների վրա սկսում է նայել իբրև պետութեան շահերի պաշտպանների և իր վարչական գործողութիւններին աջակցող անձերի:

Այսպէս է մեր իրականութիւնը:

Մենք կարող էինք Ա. և Բ. գիւղերի փոխարէն դնել մի շարք անուններ և ապացուցել մեր ասածների ճշտութիւնը:

Դուք, ինքներդ, գիտէք, ընթերցող, այդ անունները:

Եւ միթէ, ասացէք խնդրեմ, այսպիսի հանգամանքներում վարչական անձը կարող է դրական հետևանքների հասնել հայ-թուրքական ընդհարումները ճնշելու գործում:

Ա. Քալանթար

ՎԵՐՋԻՆ ՏԵՂԵԿՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Գեներալ Գոլոշչապովը ներկայումս դեռ Թիֆլիսումն է: Նա ճանապարհ կընկնէ դէպի Շուշի չորս օրից յետոյ: Թիֆլիսում նա զբաղված է իր առաջիկայ պաշտօնին վերաբերեալ գործերով:

Շուշի, մայիսի 10-ին.

Ապրիլի 20-ին թուրքերը յարձակվել են Զանգեզուրի գաւառի Հարա գիւղի բնակիչների վրա, որոնք ապրում են Խըծաբերդ գիւղումը և վիրաւորելով Խոսրով անունով մի գիւղացու, տարել են 53 գլուխ տաւար, 55 ոչխար, 8 այծ և հրացանն էլ ձեռքից խլել են: Այդ մասին յայտնվեց գաւառապետին, բայց բաւարարութիւն մինչև այժմ չէ ստացված: Գաւառապետը խոստացել է միջոցներ ձեռք առնել թալանը վերադարձնելու:

Շուշի: Մայիսի 9-ին Լիսօգօրի ճանապարհին Շուշուց դէպի Գորիս գնացող ապրանքներով լի ֆուրգոնների ճանապարհորդները ենթարկվեցին հրացանաձգութեան, կողոպտելու նպատակով: Յարձակվողները թուրքեր էին, որոնք ճանապարհորդների մէջ նկատելով, Հեռաւոր Արևելքից վերադարձող, երկու զինուորների, և ենթադրելով, որ ֆուրգոններում զօրքի մթերքներ են, ընդհատեցին հրացանաձգութիւնը ու անյայտացան, առանց որ և է մէկին վնասելու:

Շուշիքենդ գիւղի բնակիչ Թինի և Մակիչ Դանիէլեանները, իրանց Փիրամակ ձմերանոցից վերադառնալու ժամանակ, հանդիպում են Կուշչիլար գիւղացի 4 զինված թուրքերի, որոնք կանգնեցնելով նրանց, խլելով նրանց մօտ եղած բոլոր իրերը և էշը, տարան իրանց հետ Թինի Դանիէլեանին, յայտնի չէ թէ ուր: Մ. Դանիէլեանը թուրքերի ձեռքից ազատվում է փախչելով:

«Кавказъ» թերթին հաղորդում են հետևեալ տեղեկութիւնները.

[illegible]

Շամշադին, 18 մայիսի

Շնորհակալութեամբ սատացվեց Շամշադինում Թիֆլիսի նպաստամատոյց յանձնաժողովի կողմից 2000 րուբլի հացի փող՝ տեղիս կարօտեալներին օգնելու համար: Ցանկալի կը լինէր, որ մեր շամշադինցիք, քանի որ դեռ չեն գործադրել յիշեալ դրամը, մի առանձին յանձնաժողով կազմէին և այդ դրամով գնած մթերքը հացը գործադրէին ըստ պատկանելոյն, կարիքի չափերի համեմատ, եթէ ոչ այստեղ ևս նոյն դժգոհութիւնները և թիւրիմացութիւնները կառաջանան, ինչ որ, ինչպէս լսում ենք, ներկայումս առաջացել են Քարվանսարայում մի քանի անարդականների պատճառով: Յանձնաժողովի անդամները ընտրելիս պէտք է աչքի առաջ ունենալ նրանց բարեխղճութիւնը և մաքուր՝ անաչառ վարքը:

Յակոբ

Ջահուկ, 16 մայիսի

Անցեալ ապրիլի 24-ի գիշերը, Ջահուկ գիւղի կօզակները սաստիկ հարբած լինելով, հայերի տներում խիստ անկարգութիւններ են անում, որի պատճառով միւս օրն առաւօտեան գիւղի հայերը բողոքում են կօզակների անկարգութիւնների դէմ կօմանդիրին, եսաուլ Մօնաշենկոյին: Վերջինս որպէս ազնիւ և անաչառ մի անձնաւորութիւն, կօզակներին պատժի է ենթարկում, այդ պատճառով էլ կօզակները զայրանում են հայերի դէմ, գլխաւորապէս Գեղամ Տէր-Գալստեանի դէմ, որպէս գիւղի աչքի ընկնող և ռուսերէն լաւ իմացող անձնաւորութեան դէմ:

Ապրիլի 26-ին յիշեալ ուսուցիչ Տէր-Գալստեանը Ջահուկի փողոցով անցնե-

լիս՝ յանկարծ պատահում է Կօլեսնիկով ազգանունով մի հարբած կօզակի, որը քաղցը, շողոքորթական խօսակցութիւն սկսելով, մի շիշ գինի է պահանջում, խոստանալով լաւ խմելուց յետոյ թուրքերին կոտորել: (Դա մի տեսակ քաղաքականութիւն է կօզակների մէջ, երբ նրանք հայերից ուզում են գինի կորզել, խոստանում են թուրքերին կոտորել, իսկ երբ ուզում են թուրքերից քաղցր թէյ կորզել, խոստանում են հայերին կոտորել): Գ. ուսուցիչը կօզակի այդ խորամանկութիւնը և ապրիլի 24-ի անկարգութիւններն ի նկատի ունենալով՝ համեստ կերպով հրաժարվում է Կօլեսնիկովի այդ պահանջը կատարել և խնդրում է բաց թողնել: Կօլեսնիկովը պինդ բռնում է ուսուցչի թեւը և զոռով պահանջում է ինչ գնով էլ լինի գինի գտնել: Ուսուցիչը համբերութիւնից դուրս գալով, ասում է. «բաց թող ինձ, թէ չէ կը գնամ, էլի կը բողոքեմ ձեր կօմանդիրին...»

Մօտիկ գտնվող հայերից մի երկու հոգի գալիս են և խնդրում կօզակին ուսուցչին բաց թողնել: Կօզակը բաց է թողնում ուսուցչին և ետևից էլ սպառնում:

Կօլեսնիկովը հետևեալ օրը, 27-ին, նախ յայտնում է գիւղում գտնվող օֆիցերին և ապա թուրքերին՝ իբր թէ Տէր-Գալստեանը կօզակներին դրդում է կոտորել թուրքերին:

Ապրիլի 28-ին, իր աւազակ արբանեակներով մեզ բոլորիս յայտնի Աբաս Զալ-օղլին (որի չարագործութիւնները յիշեալ ուսուցիչը մի քանի անգամ առիթ է ունեցել նկարագրելու պարբերական թերթերում), կամենում է օգտվել յարմար առիթից վրէժ լուծելու իր ոխերիմ թշնամուց և գնում է Նախիջևան և յայտնում այդ մասին մեր բարեկամ Ջաֆարղուլի խանի միջոցով գաւառապետին: Վերջինս վեր առնելով իր հետ օֆիցեր Նեֆեդևին և մի քանի կօզակներ, գալիս է Ջահուկ, խուզարկելով բոլոր ուսուցիչների տները, գտնում է երեք ատրճանակներ և հեռանում գիւղից երեկոյեան պահին:

[illegible]

չխմահմուցի հայերին, որոնք մի քանի քայլ հեռաւորութեան վրա կանգնած հետաքրքրվում էին այդ անակնկալ դիպւածով, իսկ ինքը, դառնալով դէպի Տէր-Գալստեանը, բարձրաձայն պոռալով, ստիպում է նրան իրան մեղաւոր ճանաչել, սպառնալով հակառակ դէպքում նրան գնդակահար անել տալ: Ուսուցիչը պատասխանում է, որ ուզում են թող գնդակահար անեն, միայն թէ ինքը իրողութիւնն է պատմում: Օֆիցերը նորից է մահվան սպառնալիքներով ստիպում նրան իրան մեղաւոր ճանաչել. ուսուցիչը նորից է կրկնում, որ ինքը չէ կարող ճշմարտութիւնը սաել: Տեսնելով որ ոչինչ չէ օգնում, օֆիցերը դուրս է քաշում ատրճանակը և նրա փողը ուղղելով ուսուցչի կրծքին, պոռում է. «ասա՛ւմ ես մեղաւոր եմ, թէ չէ»: Տէր-Գալստեանը սարսափում է, և նկատի ունենալով չխմահմուդցիների հեռանալը, որ այդ տեսակ գազանութիւններին վկայ չը լինեն, երկիւղ է կրում գուցէ գազանացած օֆիցերի կողմից ճակատագրական հարուած հասնէ իրան և դառնալով գաւառապետին, աղերսում է իր կեանքը խնայել, իսկ եթէ մեղաւոր են գտնում, թող տանեն ուր ուզում են:

Գաւառապետը միջնորդում է Տէր-Գալստեանին ձեռք չը տալ, և ձիու վրա նստեցնելով, տանում են Նախիջևան: Ճանապարհին Նեֆեդևը, դառնալով կօզակներին, հրամայում է նրանց, որ միւս օրը գան ոստիկանատուն և միասին վկայութիւն տան, որ իբր թէ Տէր-Գալստեանը ճանապարհին իսկապէս իրան մեղաւոր ճանաչեց (?):

Կօզակները միաձայն կրկնեցին. «слушаюсь», որը և արին հետևեալ օրը:

Միւս օրը, գաւառապետը ուսուցչին նորից է կանչում ոստիկանատուն և հարցաքննութիւն անում: Ուսուցիչը նորից է կրկնում իրողութիւնը: Գաւառապետն ասում է. «Ես չեմ կասկածում, որ դուք արդար էք. բայց ես կօզակին թողած իրաւունք չունեմ ձեզ հաւատալու. եթէ ես ձեզ այժմ բաց թողնեմ, կօզակները կարող են հայերի դէմ գրգռվել, դուք պէտք է բանտ նստէք և սպասէք նահանգապետի կարգադրութեանը»:

—Ուրեմն ես բանտարկվում եմ խաղաղութիւնը չը խանգարվելու համար:

—Այո:

—Համաձայն եմ. բայց ձեր խիղճը... արդարութիւնը...

—Այլ կերպ չեմ կարող վարվել:

Եւ ուսուցիչը գնում է բանտ...

Տէր-Գալստեանի հայրը այդ անարդարութեան դէմ բողոքում է Երևանի նահանգապետին: Վերջինս, ինչպէս պատմում են, իսկոյն և եթ հրամանագրում է գաւառապետին ազատել բանտից Գ. Տէր-Գալստեանին:

Ահա ձեզ օրէնք և արդարութիւն...

Ջահկեցի վաճառական

Վ. Տէր-Մարտիրոսեանց

Բագու, 18 մայիսի

Տեղիս գործակալ Ջաւէն վարդապետը աչքի առաջ ունենալով Կաթողիկոսի հրատարակած վերջին կոնդակը, հոգևորական պաշտօնեաների ընտրութեան մասին, հեռագրով դիմել է Վեհափառին, խնդրելով կամ թոյլ տալ իրան հրաժարվելու, կամ գործակալի ընտրութեան ձեռնարկելու համաձայն Կաթողիկոսի կոնդակի: Ցանկալի էր, որ պաշտօնում գտնուող մեր միւս հոգևորականներն էլ, որոնք ժողովրդից չեն ընտրված՝ հետևւէին հայր գործակալի օրինակին:

Սուխում, մայիսի 20-ին.

Պիցունդակի նաւահանգստում սահմանապահ պահակախմբի զինուորները բռնել են լեռնային մի թնդանօթ: Տէրը ձերբակալված է:

(Հեռ. գործ.)

ՆՊԱՍՏԱՄԱՏՈՅՑ ՅԱՆՁՆԱԺՈՂՈՎԻ ՆԻՍՏԸ

Շաբաթ, մայիսի 20-ին, երեկոյեան ժամը 8-ին, կայացաւ Թիֆլիսի կենտրօնական նպաստամատոյց յանձնաժողովի նիստը, որ կայացրեց հետևեալ որոշումները. 1) Գանձակի նպաստամատոյց մասնաժողովը ներկայացրած լինելով իր հաշիւները, տեսնվեց, որ մասնաժողովը իր տրամադրութեան ներքոյ ունի միայն 500 րուբլի, մինչ աւելի մեծ գումարի պէտք կայ, մանաւանդ որ Գանձակում դրութիւնը սկսել է յուզիչ կերպարանք ստանալ և եթէ բարդութիւններ ծագեն, մասնաժողովը չի ունենայ իր տրամադրութեան տակ պատրաստի ալիւր և ցորեն: Ի նկատի ունենալով այդ հանգամանքը, յանձնաժողովը որոշեց ուղարկել Գանձակ 5000 րուբլի և խնդրել, որ այդ գումարի հաշւին ուղարկվի մի վագօն ալիւր Զարդախլու գիւղ, ուր հացի մեծ կարիք կայ:

2) Յանձնաժողովի անդամ պ. Աւեք. Քալանթարի գրաւոր զեկուցումից երևաց, որ նա կատարել է իրան տուած յանձնարարութիւնը, այն է Բաղդայի գիւղացիների համար գիւղատնտեսական գործիքներ (գութաններ և այլն) գնել: Ընդամենը գնված են 50 գութաններ, որոնց համար վճարված է 1295 ր. և այլ գործիքներ—531 ր. 54 կ. գումարն 1826 ր. 54 կոպէկ: Լսելով այդ զեկուցումը և պ. Քալանթարի տուած բացատրութիւնները, հիմնվելով նաև իր նախկին որոշումների վրա, համաձայն այն զեկուցագրերի, որ ներկայացրել էին գիւղատնտեսներ Արսէն Քալանթար և Երուանդ Սարգսեան, յանձնաժողովը որոշեց յանձնել Գանձակի նպաստամատոյց մասնաժողովին գնել բաղդայցիների համար հարկաւոր անասուններ և ուրիշ իրեր տալով 5000 րուբլի:

3) Յանձնաժողովի կողմից Վարանդա գաւառը ուղարկված բժիշկ Գր. Սաղեանը՝ այդ գաւառի ժողովրդին բժշկական օգնութիւն հասցնելու համար իր ուղարկած զեկուցագրի մէջ ցոյց տալով, որ անհրաժեշտ է մի երկրորդ բժիշկ ևս ուղարկել, յանձնաժողովը որոշեց ուղարկել բժիշկ Վարդապետեանին, տալով նրան նաև մի ֆելդշեր—օգնական:

4) Համաձայն նախկին որոշման, Ուլիա-Նորաշէնի աւերված գիւղերի տների վերաշինման մասին, յանձնաժողովի անդամ Աւ. Սահակեան զեկուցեց, թէ ի նկատի ունենալով, որ ամբողջ գիւղի տները նոր ձևով և պլանով վերաշինելը ահագին գումարներ կը պահանջէ, աւելի քան 100,000 րուբլի, իսկ յանձնաժողովը այդպիսի միջոցներ չունի, ուստի պէտք է միայն մասնակի օգնութիւն հասցնել գիւղացիներին, վերաշինելով ամենախեղճերի և զրկվածների տները: Մանրամասն քննութիւնից յետոյ յանձնաժողովը որոշեց յատկացնել 10,000 րուբլի Ուլիա-Նորաշէն գիւղի աւերված տների վերաշինութեան և այդ գործը յանձնել Երևանում կազմվելի մի ընտրեալ մասնաժողովի:

5) Յանձնաժողովը, լսելով և անդամ-քարտուղար Հ. Առաքելեանի, անդամ բժիշկ Կ. Ստեփանեանի զեկուցումները բժշկական օգնութիւն, դեղօրայք գնելու և Թիֆլիսում գտնվող բաղդայցիներին ու այլ աղքատաւոր գիւղացիներին իրանց տեղերը ճանապարհե-

լու մասին, հարկաւոր կարգադրութիւն նե արեց:

ԲԱՐՁՐ ՀՈԳԵՒՈՐԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆԸ ԵՒ ՄԱՀՎԱՆ ՊԱՏԻԺԸ

Սրանից մի քանի օր առաջ հեռագիրը Պետերբուրգից մի լուր հաղորդեց, որը կարծես թէ անուշադիր անցաւ: Այդ լուրը այն է, որ Պետական Խորհրդում մահվան պատժի խնդիրը քննելիս, Խորհրդի անդամ Անտօնիի Վօլինսկի եպիսկոպոսը մահվան պատիժը վերացնելու հակառակորդների կողմն էր բռնել: Թէ ինչ հիման վրա, ինչ ձևով է պատկառելի եպիսկոպոսը մահվան պատիժը պաշտպանել, այդ մասին, իհարկէ, հեռագիրը մանրամասն ոչինչ չէր հաղորդել. և դա, կարծում ենք, նոյն իսկ հետաքրքիր էլ չէ: Բաւական է այսքանն էլ իմանալ, որ հոգևորական դասի մի բարձր պաշտօնեայ մահվան պատժի կողմնակից և պաշտպան է հանդիսանում:

Բարձրաստիճան հոգևոր հովիւը որ, գոնէ ըստ իր հայեցողութեան ու հաւատի, միշտ իրան միջնորդ թարգման է ներկայացնում մի այնպիսի Աստծու, որը ոչ միայն մարդկութեան տուած իր պատուիրանով խստիւ արգելում է սպանութիւնը, այլ և ամեն յանցանք, ամեն տեսակ մեղք ներում է և նոյնն էլ մարդկանցից է պահանջում, հէնց որ Պետական Խորհրդի անդամ է դառել, ինքը առաջինն է ժխտում իր դաւանած Աստծու ամենամարդասիրական պատուէրը և, արիւնարբու բիւրօկրատի նման, արիւն է պահանջում: Ո՞ւր մնացին ուրեմն հեզութեան, խոնարհութեան, մարդասիրութեան և ներողամտութեան քարոզները, որ Անտօնիի եպիսկոպոսը, կասկած չունենք, հազարաւոր անգամ խօսել է իր հօտին, անվերջ օրինակներ բերելով Նազովրեցի Յիսուսի կեանքից ու հազար ու մի նովէլներ կարդալով այն հրէայ իշխանաւորների գլխին, որոնք մահվան դատապարտեցին Հրէաստանի մեծ յեղափոխականին, տանջված, հալածված և շահագործված ժողովրդի շահերի համար մարտնչողին: Արդեօք եպիսկոպոսը այնքան թիւրահաւատ և կեղծ մարդ է, որ ինքն էլ երբէք չէ հաւատացել իր քարոզած մտքերին, եթէ ոչ՝ նա այնքան ագէտ է, որ չէ հասկացել, թէ մահվան պատիժը պաշտպանելով, սրբագործում է իր Աստծուց արգելված սպանութիւնը, որ ինքն էլ սպանող դահիճի դերի մէջ է մտնում և միանգամայն արդարացնում է Գողգոթայում նահատակված զոհի դատաւորներին:

Հաւատացած ենք, որ ոչ մէկը և ոչ միւսն է: Այս դէպքում կրօնը, հին և նոր աւետարանները ոչ մի դեր չեն կատարել եպիսկոպոսի աշխարհայեցողութեան վրա: Նա հոգևորականութեան բարձր դասին պատկանող մի մարդ է և իր քաղաքական հայեացքների մէջ ղեկավարել կամ ղեկավարում է պարզապէս իր դասակարգային շահերի տեսակէտից: Ներկայ ազատագրական կամ յեղափոխական շարժումները, ի միջի այլոց, ձգտում են գրաւել և վանքապատկան բոլոր հողերը, որոնց եկամուտները համարեա թէ ամբողջապէս բարձր հոգևորականութեան փորն են մտնում: Բացի դրանից, յեղափոխութիւնը սպառնում է զրկել հոգևորականութեանը, նամանաւանդ բարձր հոգևորականութեանը այն բոլոր իրաւունքներից, որ նա առատութեամբ վայելում էր բռնապետական բիւրօկրատիայի հովանու տակ, այլ խօսքերով յեղափոխութիւնը որչափ ձգտում է տանջված ու շահագործված ժողովրդին ազատել բիւրօկրատիայի ճանկերից, նոյնչափ էլ նա ձգտում է ազատել կղերի ճանկերից: Այդ դեռ բաւական չէ, ազատագրված Ռուսաստանը քիչ ժամանակից այնպիսի առատութեամբ լոյս և գիտութիւն կը սփռէ ժողովրդի վրա, որ սա կարճ ժամանակի ընթացքում կը սթափվի և միանգամայն երես կը դարձնի, դարերի ընթացքում, Աստծու անունով իրան սարկացնողներից և շահագործողներից:

Ահա, այս բոլորը շատ լաւ է հասկանում բարձր հոգևորականութիւնը, որի ամենափառաւոր և հաւատարիմ ներկայացուցիչն է Պետական Խորհրդում Անտօնիի եպիսկոպոսը: Ղեկավարվելով իրանց դասակարգային շահերով, հայր եպիսկոպոսները պատրաստ են ոչ միայն մահվան պատիժը պաշտպանել, այլ նոյն իսկ միջնադարեան ինկվիզիցիան վերականգնել, կրակ ու բոց տարածել չորս կողմ, թէկուզ ջրհեղեղ ստեղծել, միայն թէ իրանք ազատվեն այդ «անիրաւ» և «անկրօն» յեղափոխականներից:

Աւետարանն ու Աստուծոյ խօսքը բարձր հոգևորականութեան համար գին և արժէք ունեն մինչև այն ժամանակ, քանի որ նրանց վրա հիմնվելով կարելի է իրանց դասակարգային շահերը առաջ տանել, քանի որ նրանք կարող են իրանց ձեռքում զէնք լինել տգէտ ժողովրդի կաշին քերթելու համար: Իսկ հէնց որ այդ նոյն աւետարանն ու Աստուծոյ խօսքը այլ ևս անկարող են նրանց նպատակներին ծառայել, հոգևորականութիւնը շատ հեշտութեամբ է ոտնատակ անում իր բոլոր պաշտամունքները և կատուի ճկունութեամբ շուտով յարմարվում է նոր ստեղծված պայմաններին:

Այդպէս է եղել միշտ հեռաւոր և մօտ անցեալում, այդպէս է ներկայումս և այդպէս էլ կը լինի ապագայում: Հոգևոր դասը կեանքի և քաղաքական կռւի մէջ ոչնչով չէ տարբերվում միւս իշխող դասակարգերից, նա էլ, միւսների նման, մինչև վերջին կէտը աշխատում է իր դասակարգային շահերը, իր ունեցած ազդե-

[illegible]

[illegible] Հր(ր) հանքային և կլիմատական կուրորտը, խճուղիներ դէպի գիւղօրայքը, երկաթուղին մինչև Եւլախ, անտառների, հանքերի շահագործմանը կը նպաստէ, կօժանդակէ Ղարաբաղի Թեմական դպրոցին, նրա կալուածքների շահագործումը կանոնաւորելու և այդ դպրոցը վերածելու բազմաուսումնեան ճեմարանի։

Սրանք ֆանտազիներ չեն, այլ շատ շուտով [illegible]

ՏԱՐՕՐԻՆԱԿ ՏԻՊԵՐ

[illegible]

Ա. Սահակեան

ՆԱՄԱԿ ՆՈՐ-ԲԱՅԱԶԷՏԻՑ

Մայիսի 16-ին

[illegible] հրաւիրելու, ժողովուրդ կանչելու,—եկան մի քանիսն էլ՝ անտեղեակ գործին... Սակայն դարձեալ թիւ չը կայ, հետաքրքրողներ չը կան։ Քիչ մնաց մի մունետիկ վարձել և գոռալ տալ բազարում (ինչպէս սովորաբար գոռում են զանազան դէպքերի մասին), թէ՝ «հա՜՜՜...» Այդ ձևն էլ անյարմար գտավեց, քանի որ դա կարող էր միայն բօլշէպէս տրամադրել ժողովրդին, իսկ բօլշէական տրամադրութեան գործի արդիւնքը շատ չնչին է լինում։ Ուստի...—ժողովը չը կայացաւ, այլ յետաձգվեց կիրակի, ամսի 14-ին։

Այդ օրվայ համար արդէն հայր գործակալը գրաւոր յայտարարութիւն կպցրեց պատերին և կիրակի օրը ազատ լինելով՝ ժողովրդի մի որոշ թիւ մասնակցեց ընտրութեան։ Իբր պատգամաւորներ՝ միաձայն ընտրվեցին պ.պ. Յ. Տէր-Մարտիրոսեանց և Ա. Սինանեանց, իսկ գաւառի կողմից՝ Մ. Ափրիկեանց, որոնք պէտք է մասնակցեն մայիսի 28-ի ընտրութեանը Երևանում։

Նոյն այդ ժողովում դրված էր նաև տեղական մի ամենաանհրաժեշտ հարց, այն է քաղաքից մինչև Ելենօվկա կայարանը ժողովրդական ճանապարհը խճուղի դարձնելու հարցը։ Այդ խնդիրը արծարծեց գաւառապետ պ. Ստ. Ղորղանեանցը անցեալ տարի եւս, երբ դեռ շարունակվում էր ռուս-ճապօնական պատերազմը։ Այդ պատճառով յոյս չունենալով կառավարութեան միջոցների վրա, որի վերաբերմամբ կրճատումներ էին լինում հաղորդակցութեան ճանապարհների նոյն իսկ արդէն կազմված նախահաշիւների մէջ և գուցէ տարիներ անցնէր, երբ կառավարութիւնը հաղիւ ուշ դարձնէր յ'շեալ ճանապարհի վրա,—այդ պատճառով մեր գաւառապետը բարւոք համարեց այդ կարճ ճանապարհը (33 վերստ) շինել տեղական ժողովրդի միջոցներով, այսինքն քաղաքը և շրջակայ մի քանի գիւղերը մասնակցեն խճուղու կառուցման, որոնք սայլեր ունեն սայլերով աշխատեն մի քանի օր, չունեցողները մշակներ տան և այլն։

Սկզբում այդ հարցին համաձայնութիւն տուին մեր քաղաքի առաջնակարգ դասակարգը և վաճառականները. համաձայն են նաև քրէհատար մարդիկ և գիւղացիներ։ Բայց ի զարմանս բոլորի՝ ճանապարհի կառուցմանը հակառակ վարվեցին մեր քաղաքացի ռաշպար և ստորին դասակարգերը, առարկելով, որ իրանք ոյժ չունեն, միջոցներից զուրկ են և այլն։—«Երբ պէտք է գնամ մի քանի օր օլամ (ձրի աշխատել) անեմ ճանապարհի վրա, հացիր իմ ընտանիքի համար կշխատեմ և իմ երեխէքիս հացը կը հասցնեմ»։— Ահա այսպէս են պատճառաբանում շատերը։ Բայց չեն մտածում, որ մի-երկու երեք օր աշխատելով ճանապարհի վրա, նրանք աւելի ապահով դրութեան մէջ կը դնեն ամբողջ գաւառական ազգաբնակութեան երթևեկութեան գործը։ Փաստերը ցոյց են տալիս, որ այդ 33 վերստ ճանապարհը այն աստիճան անանցանելի է, որ սայլերը յաճախ թաղվելով ցեխի ու տիղմի մէջ՝ օրերով չեն հասնում քաղաք, այլ չարչարվելով մնում են կէս ճանապարհին, բեռը կամ վերածում կամ կիսում, ուրիշ օգնական լծկաններ վարձում, կամ այլ քրէհատար գտնում կէս բեռը յանձնում և այսպէս անհագին չարչարանքով՝ բեռը օրերից յետոյ տեղ հասցնում։ Էշապանը, որ գիշեր-ցերեկ անցնում է այդ ուղիով՝ մեծ դժուարութեամբ է երթևեկում, ձիաւորը, այն էլ լաւ ձիաւոր կարող է համարձակ անցնել մեր ճանապարհով, որը ուղղակի անցորդների հոգին է հանում։ Ապացուցված է, որ նոյն իսկ մեր քաղաքի պօստային կառքերը օրերով ուշացել են և ժամանակին տեղ չեն հասել՝ ճանապարհների վատութեան պատճառով, չը նայած որ մեր պօստային ծանրոցի քաշը մի քանի պուդից դէնը չէ անցնում, էլ ծեր մնաց ծանր բեռներով լի ֆուրգոնները և սայլերը, որոնք կրկնակի քրէհ են վերցնում և թանգացնում մթերքների գները և ապրանքն էլ ժամանակին տեղը չեն հասցնում։

Հարկաւոր է խելքի բերել ժողովրդին և հասկացնել նրան իր օգուտը, որ ճանապարհ շինելը լաւ բան է և դրա համար կան երիտասարդներ, որոնց քաղցը պարտականութիւնն է ուղիղ ճանապարհի բերել և ստորին դասակարգերին, որոնք միշտ խոչընդոտ են հանդիսանում քաղաքի համար կատարվելիք իւրաքանչիւր բարենորոգութեան գործին։

Գ. Սինանեան

ՆԱՄԱԿ ՍՂՆԱԽԻՑ

Մայիսի 15-ին

Քաղաքի կենտրոնում քանդվում է ճանապարհը, առաջացնելով ձորակ։ Այդ ձորակն ամրացնելու համար քաղաքը շատ փողեր է ծախսում, սակայն հեղեղը շարունակ փչացնում է շինածը։ Հեղեղի դէմ միջոցներ առնելու նպատակով քաղաքային խորհուրդն որոշեց շինել խանդակ, անցկացնելով հարևան տանտէրերի հողերի միջով, որով հեղեղին կը տրվի ուրիշ ճանապարհ։ Սրա համար վճռվեց համաձայնութիւն առնել հարևան տանտէրերից։

Այստեղ կազմակերպվեց մի ընկերութիւն, որի նպատակն է՝ օգնել Մարիինսկի դպրոցի չքաւոր աշակերտուհիներին։ Տարեկան անդամավճարն է 3 րուբլի. անդամների թիւն առ այժմ 30 է։ Ընկերութեան կանոնադրութիւնը հաստատված է Կովկասի Փոխարքայից։ Քաղաքն ունէր պահեստի դրամ մօտ 100 րուբլի այս նպատակի համար, որ որոշվեց յանձնել այդ ընկերութեան։

Հայոց դպրոցի համար շինութիւն կառուցանելու հարցը դանդաղ է առաջ գնում։ Հոգաբարձութիւնը հրաւիրեց թեմական ինժեներ Գրիգորեանին՝ ուսումնարանի մակարդակն ու նախահաշիւը կազմելու համար։ Ճարտարապետը խորհուրդ տուեց նախկին աւեբակ շինութիւնը բոլորովին քանդել և նրա տեղը մի և նոյն տեղում նոր երկու յարկանի շինութիւն կառուցանել, որի համար կը պահանջվի 7500 րուբլի։ Այս գումարը հաւաքելու համար քաղաքացիներն ուզում են կազմել համախօսական, որով իւրաքանչիւր ծխից պարտաւորապէս պէտք է առնել որոշ տուրք ըստ կարողութեան։ Գեղեցիկ միտք, եթէ միայն իրագործվի... Դպրոցի շինութեան միակ ճանապարհն այդ է։

Նախկին տարիները Սղնախը գրաւիչ էր իր էժանութեամբ։ Այժմ Սղնախը փչացել է, ամեն բան թանգացել է այստեղ։ Տաւարի մսի ֆունտը ծախվում է 12 կոպէկ, ոչխարինը՝ 13 կոպ., հաց առաջին տեսակի $4^1/_2$ կոպ., երկրորդ—3 կոպ., հին պանիր՝ 30 կոպ., նորը՝—20 կոպ., իւղ՝ 50 կոպ., սոխ՝ 8 կոպ., ձու 7 հատ 10 կոպ. հաւ՝ 60—70 կոպ., վառեկ՝ 15—25 կոպ.։ Այս գները նախկին տարիների գների հետ համեմատած՝ չափազանց թանգ են։ Թանգացրել են ամեն բան և գիւղացի վրացի կանայք, որոնք ամեն օր գիւղերից շուկայ են բերում զանազան գիւղական մթերքներ։ Մի կճուճ մածուն կամ կաթ, որ առաջ ծախում էին 10—15 կոպ., այժմ կրկնապատիկ են առնում։ Ասում են, որ գեղջկուհիներն արուեստական կերպով թանգացրել են մթերքները՝ պրօպագանդայի ազդեցութեամբ...

1894 թ. Ցարսկիէ-Կոլոդցիում վախճանվեց Նիկողայոս Պապեան, որը թաղվեց այնտեղ հայոց եկեղեցու գաւթում։ Հանգուցեալի հայրը՝ Դաւիթ Պապեան՝ այն ժամանակ խոստացաւ իր որդու յիշատակին կառուցանել զանգակատուն եկեղեցուն կից, սակայն մինչև օրս չը կարողացաւ կատարել։ Այժմ Դաւիթ Պապեան սկսել է կառուցանել խոստացած զանգակատունը Ցարսկիէ-Կոլոդցիում։ Զանգակատունը շուտով կաւարտվի։ Նրա վրա ծախսվում է մօտ 1000 րուբլի։

Քաղաքային կլուբն երկար տարիներ պահում էր գահլիճում բեմ, որտեղ տրվում էին ներկայացումներ թէ մասնաւոր և թէ բարեգործական նպատակով։ Վերջին կարգի ներկայացումներից կլուբն առնում էր միայն 3 րուբլի լուսաւորութեան համար։ Ժողովարանի նոր արիստօկրատ անդամները քանդել են բեմը և թոյլ չեն տալիս այլ ևս կլուբում ներկայացում տալ, որի շնորհիւ յարմարաւոր շինութեան բացակայելու պատճառով ներկայացումներ այլ ևս չեն տրվում։

N. N.

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Պետերբուրգի սօցիալ-քաղաքական ակումբը բազմամարդ ժողովում կայացրել է հետևեալ ռէզօլիւցիան. «Խորին յուզմունքով ողջունելով Պետական Դումայի մանելը իր գործունէութեան նոր շրջանի մէջ—որոշ, հաստատուն իր ծրագիրները ու նպատակները իսկական քաղաքացիութեամբ հակադրելը կառավարութեան ծրագիրներին ու նպատակներին, սօցիալ-քաղաքական ակումբը լիովին յայտնում է իր հաւատը, որ ժողովրդական ներկայացուցիչների արտայայտած անվստահութեան վոտումը կառավարութեան, ջերմ պաշտպանութեան կը հանդիպի ամբողջ ազատատենչ երկրի կողմից։ Մենք հաւատում ենք, որ Դումայի ռէզօլիւցիան միմիայն ցաւալի քայլն է երկրի տանջանքները ծաղրող կառավարութեան հետ յարաբերութիւնները բոլորովին խզելու համար։ Ջերմ կերպով ողջունելով Դումային, սօցիալ-քաղաքական ակումբը իր տրամադրութեան տակ գտնված ամեն տեսակ միջոցներով կը պաշտպանէ նրա ապագայ առաջխաղացութիւնը ժողովրդի քաղաքական և սօցիալական իրաւունքների համար մարտնչելու ժամանակ։ Թող կորչի կամայականութիւնը։ Կեցցէ՛ իսկական ժողովրդապետութիւնը»։ «Рѣчь»

—

Երէկ, քաղաքիս բոլոր գործակատարները ընդհանուր գործադուլ արին պահանջելով ժամի 6-ին փակել խանութները։ Միայն նպարավաճառների և ուտեղէնի խանութպանների գործակատարները համաձայն են ժամի 7-ին փակվելուն։ Ինչպէս յայտնի է, գեներալ նահանգապետը հրամայել էր չը փակել 8-ից առաջ։

—

Պետերբուրգից հեռագրում են «Приаз. Кр.»-ին, որ վրաց աւտօկեֆալ եկեղեցու կաթուղիկոս է որոշված Սուխումի եպիսկոպոս Կիրիոնը։

—

Թիֆլիսում ընտրված լիազօրներից ոմանք կը հանվեն ցուցակների ձևական պատճառների հիման վրա, այսպէս օրինակ. նրանցից մէկը ցենզ չունի, միւսը դեռ 21 տարեկան է, իսկ երրորդը պէտք է դատարանի որոշած պատիժը լրացնէ։

—

Ճանապարհների հաղորդակցութեան մինիստրը առաջարկել է ինժ. Շայկեվիչին յունիսի 1-ից անդրկովկասեան երկաթուղիները գնդապետ Նէյգեբաուէրից իր իրաւասութեան ներքոյ վերցնել։

—

Ալեքսանդրապոլի նորընտիր քաղաքագլուխ Յ. Փ. Տիգրանեանցը հաստատված է իր պաշտօնում և երէկ մեկնել է Ալեքսանդրապոլ։

—

Անդրկովկասեան երկաթուղիների գլխաւոր արհեստանոցների բոլոր մասերի վարպետները յայտնել են բոլոր բանւորներին դեկտեմբերի գործադուլի ժամանակ հեռացված իրանց ընկերներին հաղորդելու, որ նրանք խնդիրք տան իրանց վերընդունելու մասին։

—

«Լամպարի» թերթի ասելով, կովկասեան սօցիալ-դեմօկրատական կուսակցութեան կազմակերպութիւնը շուտով համաժողով է ունենալու, որտեղ պէտք է քննվեն հետևեալ հարցերը. 1) Ազգային հարցը Կովկասում. 2) Ի՞նչպէս իրագործել կուսակցութեան միացեալ համաժողովի որոշումները. 3) Կուսակցութիւնների վերակազմութիւնը Կովկասում. 4) Արհեստակցական միութիւնները Կովկասում. 5) Պետական Դումայի անդամների ընտրութեան հետևանքները Կովկասում. 6) Ի՞նչպէս վարվել կովկասեան ազգային սօցիալ-դեմօկրատական կուսակցութիւնների հետ. և 7) Կենտրոնական մարմինների ընտրութիւնը։

—

Կուբանի շրջանի չերքեզները որոշել են հրաժարվել Պետական Դումայի ընտրութիւններին մասնակցելուց և խնդրամատոյց էին եղել Փոխարքային թոյլ տալ իրանց Տէրեքի շրջանի չերքեզների հետ միասին ունենալ իրանց ներկայացուցիչը Դումայում. Շրջանի կառավարիչն յայտնված է որ չերքեզների խնդիրը Փոխարքան օրէնքների հիման վրա անյարմար է համարում յարգել և առաջարկում է համոզել մասնակցելու ընտրութիւններին։

—

Թիֆլիսի քաղաքային վարչութիւնը [illegible] դիմել է դռնապաններին զինելու մասին, [illegible] որովհետև նրանք հերթապահութիւն են անում գիշերները փողոցներում։ Այդ խնդիրը [illegible] էլ մերժվել է։ Այժմ աւազակութիւնների շատանալու պատճառով, քաղաքագլուխ պ. Նավար Ջերբեզովը և Խատիսեանը նորից են դիմել նահանգապետին քաղաքի անունից, [illegible] չլով Թիւնիբէգեանի դռնապանի սպանութիւնը և դռնապանների հրաժարվելը [illegible] դուրս գալ գիշերապահութիւն անելու ներկայ աննորմալ պայմանների մէջ, երբ կեանքը վտանգված է յաճախակի կրկնվող գողութիւնների ու չարագործութիւնների պատճառով, և խնդրում են գիշերպահ դռնապաններին թոյլ տալ զինվելու, հակառակ դէպքում վարչութիւնը դժուարանում է պարտաւորեցնել անզէն դռնապաններին մաքառել զինված չարագործների հետ։

—

Ինչպէս լսում ենք «Кавказская Почта» [illegible] գիրը, որ պէտք է լոյս տեսնէր մայիսի [illegible], լոյս կը տեսնի յունիսի 15-ից։

—

Մայիսի 18-ին, Թիֆլիս ժամանեց պօստ[illegible] հեռագրական տեսուչ Դովիակովսկին։ Մայիսի 1-ին տեսուչը գրասենեակ հրաւիրեց պաշտօ[illegible]նից հեռացված և դատի ենթարկված պօստ[illegible] հեռագրական ծառայողներին. տեսուչը մօտ մի ժամ խօսում էր նրանց հետ. ի միջի այլոց, ասաց, որ ինքը դէմ չէ նրանց կրկին ընդունելու պօստ-հեռագրատուն, սակայն, որ դատախազը, որին յանձնված է նրանց գործերը, կազատի նրանց պատասխանատուութիւնից. յետոյ իմացաւ, որ ծառայողներից մէկը ռոճիկ չի ստանում, զարմացաւ, և իսկոյն հրամայեց տալ նրանց այն ռոճիկը, որը այդպիսի դէպքերում օրէնքով տրվում է ծառայողներին։

—

Ախալցխայում ծխական Կարապետեան [illegible]րական դպրոցի պարապմունքները դադարեցրված են։ Դպրոցի շուտափոյթ փակվելու հետևանք է մի խմբակի, արդէն ծայրահեղ դարձած, գործողութիւնների։

—

Կիրակի, մայիսի 21-ին, Հաւլաբարի թատրոնում սիրողների մի խումբ ներկայացրեց Սունդուկեանի իր դարն անցրած և ներկայ կեանքի պահանջներին անհամապատասխան 3 գործ. կօմէդիան։ Խաղը բռնազբօսիկ էր։ Ապա խաղացվեց վրացերէն լեզուով մի վօդեվիլ, որ կենդանի անցաւ։ Ներկայացումը սկսվեց $9^1/_2$-ին և վերջացաւ գիշերվան ժամը 2-ին, որ շատ ուշ է և դատապարտելի ձեռնարկողների նկատմամբ։

—

Մայիսի 14-ին Պետերբուրգում երկաթուղային միութեան անդամների ժողովում ընդունվել է հետևեալ բանաձևը. համարելով կառավարութեան դեկլարացիան ծաղր ժողովրդական կամքի համար, Պետերբուրգի գծի վրա ծառայող երկաթուղու բանւորները կարծում են, որ աշխատաւոր խմբակը պէտք է պահանջէ Դումայից չը զբաղվել մանր օրինագծերի մշակութեամբ, այլ պէտք է յայտարարէ. 1) բոլոր հողը յանձնվում է ժողովրդին, 2) 8 ժամվայ աշխատանքի օր և 3) հիմնադիր ժողով ընդհանուր, հաւասար, ուղղակի և գաղտնի ձայնատւութեամբ, և եթէ կառավարութիւնը չի զիջէ, կոչ ուղղէ ժողովրդին ու հրաւիրէ կռւելու Ռուսաստանի հողի, ազատութեան և բաղդաւորութեան համար։

—

Աղէտեալների օգտին ստացանք, 1) Բաքուից—Արիստակէս Տէրտէրեանցի միջոցով 300 ր., որից 100 ր. նուիրել է Սարգիս Գասպարեանը, իսկ 200 ր. նուիրողները ցանկանում են մնալ անյայտ, 2) Ցարսկի-Կոլոդցից—Եկ. Լիանոզովի միջոցով երեխայական ներկա- [illegible]

[illegible]

ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ

ՀԱՅ ԿԵԱՆՔԻՆ

—

Գահիրէ, 14 մայիս

«Մարմնչումը կը շարունակուի. ուրը՝ ան...ոռչ», պիտի կրնայի գրել այն կուրին համար, Գահիրէի «գեղարուեստասէր» կուսակցութեանց մէջն կը մղուի, Կովկասի արկածեալներուն բաղդին—կամ՝ հացին—շուրջը։ Նա...րդ թղթակցութեամբ քիչ մը պարզած եմ ...րծին ինչ ըլլալը։ Վերջին լուրերուն համեմատ, ի նպաստ Կովկասի արկածեալներուն ...տերական ներկայացման խորհուրդը, որ ...րծադրուիլ սկսած էր, հիմակ ջուրը իյնալ... վտանգին մէջ է։ Իսկ մի և նոյն նպաստա... կազմուելիք նուագահանդէսը, յաջողու...ն երաշխաւորութիւնը կը վայելէ, գոնէ ... ժամ առաջ։

Փոխադարձ կացութիւնները վերջին օրերս ...խուեցան։ Քանի մը տեղեկութիւններ թէր ... հետաքրքրական երևնան—եթէ ոչ շահեկան ...էթ վեր ի վերոյ գաղափար մը տալու հա...ր տեղական ազգային ձգտումներուն վերա...ամբ։

... նպաստ Կովկասի հայ աղէտաւորեալներ..., նուագահանդէս մը ու թատերական ...կայացում մը պիտի սարքուէին։ Նուագող, ...ող, դերակատար ամենքն ալ իրենք, գե...ները։ Բայց, երբ նուագահանդէսին յայ...երը պիտի կազմուէր, անհամաձայնու...ններ ծագեցան, որոնք տակաւին վերջնա...պէս ալ հարթուած չեն. թէև այս ժա...կամիջոցին Անգլիա և Թիւրքիա կարգա...ին Աքապայի խնդիրը, որ Եւրոպան կը ...նէր։

...նչ «կոնցերտականները» յայտագրի տաղ...լից հարցումը կը զբաղէին, անդին «Թա...կանները» օգուտ քաղելով «ի բարեգոր...եան մրցակից»-ներու պառակտումներէն, ...ին ներկայացումը փութացնել։ Կորուշին ... կը բաժնեն դերերը, կը սկսին փորձե. Բայց կոնցերտականները կը սթափին. ...երականներուն յաջողութիւնը իրենց հա-

[illegible]

խելահաս անձնաւորութեանց միջոցին դիւրութիւն պիտի ընծայէ, հանրային գործերը առանձնելով, հայ ժողովրդին իրական բարիքներ մատուցանել։ Այս հարցումին պիտի չկարենամ վճռական պատասխան մը տալ առայժմ։ Գահիրէի վարչական մարմինները թէ և կատարելապէս ըստ սահմանադրութեան ընտրուած են, բայց առաջնորդական ընտրութիւնը կը բաւէ այսպէս թէ այնպէս գաղափար մը տալու, թէ երեսփոխանները մինչև ծր աստիճան ազատ են արտաքին կաշկանդումներէ։

Անցեալ տարի, Եգիպտոսի երեսփոխանական ժողովը միաձայնութեամբ առաջնորդ ընտրեց Մկրտիչ վ. Աղաւնունին։ Բայց եկուր տես որ, ընտրողներէն ոչ ոք—բայց, ոչ ոք,—լսած էր Քեօթահեայի առաջնորդին անունը։ Դեռ թէ հրեշտակ. ոչ ոք գիտէր։ Կ. Պոլսոյ պատրիարքը Գահիրէ ամենաազդեցիկ հայու մը Աղաւնունի վարդապետը կը յանձնարարէ իբրև Եգիպտոսի յարմարագոյն առաջնորդացու։ Ազդեցիկ անձնաւորութիւնն ալ այդ միևնոյն յանձնարարութիւնը կը փոխանցէ երեսփոխաններուն, որոնք թուղթի մը վրա այդ վարդապետին անունը գրելով, քուէտուփը կը ձգեն, ուրկէ առաջնորդ դուրս կելլէ։

Առաջնորդին անձնաւորութիւնը խնդրի նիւթ չեմ ըներ, և ոչ ալ զինքը պատասխանատու կը բռնեմ երեսփոխաններուն անգիտակցօրէն քուէարկութեանը համար։ Բայց վերջապէս, ենթադրեցէք, որ Պոլսոյ պատրիարքը ինքը ուղղակի հոս խրկէ Աղաւնունի վարդապետը իբրև առաջնորդ։ Ի՞նչ տարբերութիւն ունի, միապետօրէն անուանումի մը և սահմանադրապէս ընտրութեան միջև։

Գահիրէ հանրային բոլոր գործերը աւելի կամ նուազ կամայականութեամբ կը կառավարուին, առանց յոյս տալու, թէ բարեփոխումը մօտալուտ է։ Ու դժբաղդութիւն մըն է, որ ամբողջ Եգիպտոսի մէջ գոյութիւն չունի թերթ մը, որ կատարելապէս անկախ ու անկաշկանդ ըլլար կողմնակի նկատումներէ և անհատական շահերէ, ու Եգիպտոսի հայոց հանրային կեանքը ուղղակի եգիպտահայոց օգտին, շահերուն համաձայն քններ ու պարզէր։ Այդպիսի թերթի մը երևումը խորհուրդը թէև կայ, բայց տակաւին լուրջ ձեռնարկի մը նշանը չը տեսնելով, յիշատակելու պէտք չեմ տեսներ. յաջողութեանը համար փափագ յայտնելը բաւական կը համարիմ։

—

Տարակոյս չունիմ, թէ միակողմանի ու այլ և այլ շահերու տեսակէտներէ պիտի քննուի նաև ընդհանուր հայկական բարեգործական Միութեան կանոնագիրը, որ այս օրերս պիտի հրատարակուի։ Այդ Միութեան մասին արդէն «Մշակ»-ին գրած եմ։

Առնուած տեղեկութեանց նայելով, այդ ազգային հիմնարկութեան մը կանոնագիրը, սեղանաւորական ընկերութեանց կանոններուն վրա չափուած ձևուած է, որչափ կարելի է ընդարձակ տեղ տալով դրամատէրներուն ազդեցութեանը։ Այսպէս, կեդրոնական վարչութեան անդամները պարտաւոր են իբր երաշխաւորութիւն 2,000 րուբլի արժողութեամբ արժէթուղթ ձգել դրամատան մը մէջ։ Նմանապէս ընտրելիութեան իրաւունքը պիտի վայելեն, տարեկան 60 րուբլի ընկերական տուրք վճարողներ։ Կարծեմ թէ կուզուի նիւթական շատ հաստատուն հիմերու վրա զետեղել շէնք մը, որ բարեբար կոչումի մը նախասահմանեալ կը թուի հիմնադիրներուն մտածութեամբը, կեդրոնաձիգ զօրութիւն մը դառնալով ցիր ու ցան ուժերու։

Բայց ահա Բարիզէն ալ լուր կը հասնի, թէ եգիպտականին գրեթէ համանման նպատակաւ Հայկական Միութիւն մըն ալ Ֆրանսական մայրաքաղաքին մէջ կը հիմնուի։

Լրագրական վերիվերոյ կցկտուր տեղեկութիւններէ առաջնորդուած, ո և է քննադատութիւն կամ գնահատում ընել դեռ դժուար է, մինչև աւելի ընդարձակ տեղեկութեանց ժամանումը. բայց հիմակուց կարելի է դիտել թէ, «Հայկական Միութիւն» անուանակոչութիւնը իսկ, մրցակցութեան գաղափար մը կարտափայլէ, ուժերու բաժանումի խորհրդով։ Եւ մինչ ամէն կողմ փափագ կը յայտնուի ի մի համախմբել բոլոր այն անջատ անջատ ուժերը, որոնք համանման նպատակի մը կը նկատին, անշուշտ ուշագրաւ երևոյթ մը պիտի համարուի, երկու «Հայկական Միութիւն»-ի փայլումը, մինչդեռ քանի մը ամիս առաջ, և ոչ իսկ հատ մը վայելելու բաղդաւորութիւնը ունէինք։

Պարիզի Հայկական Միութեան ծրագրին վրա գրուածներէն կարելի է հետևցնել, թէ այդ նոր կազմակերպութիւնը պիտի ձգտի արտասահմանի հայոց նիւթական ու բարոյական ոյժերը, գլխաւորաբար հայ գաղութներու նուէրել. ի միջի այլոց, արտասահման հիմնելով մատենադարան, թերթ և այլն, իբր թէ արդէն ըստ բաւականին չունենայինք։ Ու այսպէս կամաց կամաց հանրային ուշադրանքն ու հոգածութիւնը պիտի հեռանան այն երկրէն, ուր պէտք է շակուին հայոց սրբութին սլաքները։

Ջը փակուած խնդիրն է, որ կը շարունակուի, գաղթականութեան մէջ կամ բնիկ հողին վրա զարգանալու խնդիրները, որոնք «Մշակի» մէջ ևս յուզուեցաւ քանհինգ տարի մը առաջ, մէկ կողմը՝ Արծրունի, միւս կողմը՝ Ծերենց։

Վերջին աղէտներէն յետոյ, տաս տարուան ժամանակամիջոցին, արտասահմանի հայոց մէջ ջանք մը կը տեսնուէր միշտ ազգին միտքը դէպի Հայաստան դարձնել. քաղաքական կուսակցութեանց նկատմամբ ինչ համոզումներ ալ որ ունենանք, բայց ընդունելու ենք, որ Հայաստանը մոռցնել չը տալու գաղափարը կը տիրապետէր միշտ անոնց վրա։

Հայաստանը տարբեր ուղղութեամբ միշտ յիշելու կը հետամտին նաև այն բոլոր ընկերութիւնները, որոնք Ամերիկա, Եգիպտոս, Բօլգարիա կը հիմնուին կրթական նպատակներով։ Ասոնք ամենքն ալ դրամ կը հաւաքեն շարունակ Հայաստան կը խրկեն դպրոցներու, որբանոցներու համար։ Եգիպտոսի Հայկական Բարեգործական Միութիւնն ալ նոյն նպատակին կը նկրտի, որքան որ ալ դրամատիրական կազմակերպութեամբ հիմնուի։ Շեշտումը Բարիզն է. բնականաբար դեռ որոշ [illegible]ան մը չենք կրնար ըսել, քանի որ աչքերնուս առջև պաշտօնական հրատարակութիւն մը չունինք։ Բայց եթէ ոչ պաշտօնապէս հրատարակուածները ճիշտ են, չեմ կարծեր թէ այդ Միութիւնը խանդավառ համակրութեան մը արժանանայ արտասահմանի հայոց կողմէն։ Նախ՝ շատ հաշտ աչքով պիտի չը դիտուի, Եգիպտական Միութեան դէմ անմիջապէս ուրիշ համանուն կազմակերպութիւն մը կանգնեցնելու փութկոտութիւնը։ Ու յետոյ, մեր բարոյական ու նիւթական ուժերուն մէկ զգալի մասը կը փչացնենք, օտարներուն հետևէն շատ իյնալով։

Այսու հանդերձ բաղներ ալ կան, որ Եգիպտական Միութեան ու Բարիզականին միջև ներքին առնչութիւն մը կայ։ Տեսնենք։

—

Վերադառնամ Գահիրէի գործերուն։

Պաշտօնական հաշուեկշիռ մը հրատարակուեցաւ, որմէն կը տեսնուի, թէ Գահիրէի երկսեռ վարժարանը 1905-ին զուտ հասոյթ ունեցած է մօտաւորապէս քսան հազար րուբլի, որմէն 8000 րուբլին դպրոցի պաշտօնէութեան յատկացուած։ Ընդունինք թէ շատ խնայողութեամբ վարուած են։ Գէշ խնայողութիւն որ կըսեն, աս է ահա։ Այսու հանդերձ, այսպիսի քաղաքի մը համար, բաւական աղէկ գումար մըն է, տարին դպրոցի մը 20,000 րուբլի հասոյթ ունենալը։ Ուզեցի գիտնալ թէ ինչ արդիւնք առաջ եկած է։ Ո՞ւր են, հարցուցի, այն սերունդները, որոնք երեսուն տարուան մէջ Գահիրէի ազգային վարժարանէն առաջ եկած ըլլան։ Ահաւասիկ վեց ամիս է այս քաղաքն եմ, և դեռ պատահմամբ չունեցայ բուն եգիպտահայ գաղթականութեան պատկանող, քիչ շատ զարգացեալ երիտասարդներ տեսնել։ Ուսումն ունեցողները օտար դպրոցներէ ելած են։ Ուրեմն, մեր վարժարանները ինչ կընեն։

Այս խնդիրը անգամ մը ևս կը յիշեցնեմ. շատ բնորոշ է, մեր ամենախոշոր պակասութիւնները տխուր-տխուր փայլեցնելու համար։ Ստակ չի պակսիր, լիուլի կայ. ազատութիւն ըսես, անհաշիւ, ասպարէզը՝ ընդարձակ։ Եւ սակայն, ունեւորը իր տղան օտար դպրոց կը խրկէ և չունեւորին տղան ալ, դպրոցէն ողորմելի վիճակի մէջ կելլէ։ Ասիկա ալ յանցանքը մեր վրա տիրապետողներունն է։ Պօլիս ալ մի և նոյնը։

Միևնոյն հաշուեկշռէն կը տեսնուի, թէ ազքատներուն ալ մօտաւորապէս 12,000 րուբլի յատկացուեր է։ Այս երկրին մէջ աղքատութիւնն ալ գէշ գործ մը չէ։ Դպրոցէն «շրջանաւարտները» եթէ բան մը չունենան ընելիք, այն խեղճ կրթութեամբը որ իրենց տրուած է, կարող են աղքատութեան արհեստին մտնել։

***

[illegible]

յացումից գոյացած 36 ր. 27 կ., 3) Բագուից— Ն. Բագալեանի միջոցով մի խումբ հայերից ժողոված 31 ր., 4) Կարակուրտ գիւղի հայ հասարակութիւնից 6 ր., 5) Բաթումից տիկին Մ. Միհրանեանից 40 ր., 6) Ներսիսեան դպրոցի ուսուցիչներից և ծառայողների մայիսի ամսավճարը 39 ր. 63 կոպ.:

—

Մայիսի 21-ին Վերայի եկեղեցում կայացաւ 3-րդ անգամ հոգ. ընտրութիւն նախկինների անկանօնութեան պատճառով: Ներկայէին ընդամենը ծխականներից ութ հոգի, որոնցից վեցը անգրագէտ: Վերահսկելու նպատակով ներկայ էր ա. մասի գործակալը: Ժողովը բացեց դարձեալ ոչ ծխական երէցփոխը, որ և յայտնեց թէ առաջնորդը այս ընտրութիւնը համարել է նախորդի շարունակութիւնը, ուստի մենք էլ նախորդ ժողովի նախագահ և քարտուղարը պէտք է մնանք նոյն և շարունակենք այս ընտութիւնը: Ապա իւրաքանչիւրին առանձին առանձին հարց տուեց. ո՞վ է հակառակ առաջին ժողովում ընտրվածներին: Էլ ո՞վ պէտք է հակառակ լինէր քանի որ նախկին ընտրվածները աչքերը շէշտակի գցել էին նրանց աչքերին: Մի քանիսը կարծում են I-ին ժողովի մասին է ակնարկութիւնը. հակառակ մի երկու պահանջողների գաղտնի քուէարկութիւն չեղաւ: Իսկ արդիւնքը հասկանալի է: Եկեղեցու սպասաւորը, որին նախորդ ժողովներում երէցփոխ նախագահը ձայնից զրկել էր, ձեռնպահ մնաց որովհետև առաջնի շարունակութիւնն էր: Եթէ առաջին աւելի օրինաւոր, 44 հոգով կայացած, ընտրութեան բեկումից յետոյ նոր ընտրութիւն էր նշանակված, ապա ինչու այս անգամ «շարունակութիւն» էր համարվում: Դա երևի գաղտնիք է:

—

Հեռագիրը մի քանի ժամանակ առաջ յայտնեց, որ սենատը, անցեալ ապրիլի 18-ին, քննելով Թիֆլիսի Դումայի նախկին ձայնաւոր իշխան Նիկ. Զ. Թումանովի և նրա քոյրեր՝ իշխանուհի Աննա Զ. Տարխան-Մօուրաւյէվայի և ազնուական հանգուցեալ Յովհ. Կամսարականի այրի Մարիամ Զ. Կամսարականի բողոքարկութիւնը Թիֆլիսի դատաստանական պալատի վճռի դէմ, թողել է անհետևանք այդ գանգատը: Այժմ Պետերբուրգի «XX Դար» լրագիրը հաղորդում է այդ գործի մանրամասնութիւնները: Յիշեալ մեղադրվածները մի քանի տարի սրանից առաջ զանազան կեղծիքներ էին կատարել Դումայի գնահատողական տետրակների մէջ, Նաւթլուղում գտնվող մի քանի կտոր քաղաքապատկան հողեր սեփականացնելու նպատակով: Թիֆլիսի դատաստանական պալատը անցեալ տարի քննելով այդ գործը և մեղաւոր ճանաչելով նրանց, որոշել էր զըրկել առանձին իրաւունքներից իշխան Ն. Զ. Թումանովին և բանտարկել նրան կալանաւորեան վաշտերի մէջ 8 ամիս ժամանակով, իսկ իշխանուհի Ա. Տարխան-Մօուրաւյէվային և այրի տիկին Մարիամ Կամսարականին կալանաւորել բանտում 5 ամիս և 10 օրով, միայն միջնորդութիւն յարուցանել Թագաւորի առաջ, որ վերջին երկուսին տրված պատիժը փոխարինվի 2 ամսվայ բանտարկութեամբ առանց իրաւունքների զրկման: Այդ երեքն էլ մեղադրվում էին այն յանցանքի մէջ, որ նախապէս համաձայնվելով իրանց, մէջ գրաւել են քաղաքային և մասնաւոր անձանց մի քանի կտոր հողեր, և այդ նպատակով ինքն, իշխան Ն. Թումանովը, լինելով Դումայի և կառավարչական մասնաժողովի անդամ, քերումներ և փոփոխութիւններ է կատարել Դումայի կողմից նրան յանձնված դոկումենտների մէջ:

—

«Бирж. Вѣд.»-ի խմբագրութիւնը տեղեկութիւն է ստացել ներքին գործերի մինիստրութեան ընդհանուր գործերի դեպարտամենտից, որ մինիստրական կաբինետը Գորեմիկինի հետ միասին հրաժարական է տուել: Մինիստր-նախագահի պաշտօնի համար իբրև թէ նշանակված է Պետական Դումայի անդամ իշ. Ուրուսօվ: Ուրիշ աղբիւրներից. մայիսի 16-ին մինիստրական խորհուրդը նիստ է ունեցել, որին հրաւիրված են եղել մինիստրների օգնականները. նոյնպէս խորհրդակցութեան նիւթը ենթադրում են, որ պէտք է լինէր հրաժարական ձևակերպութեան մասին:

—

«Современникъ»-ը տեղեկութիւն է ստացել Պետերբուրգից, որ արդարադատութեան մինիստր Շչէգլովիտովը հրաժարական է տուել մինիստրական խորհրդի պահանջով: Պատճառը այն ճառն էր, որ նա արտասանեց մայիսի 13-ին Պետական Դումայում առանց խորհրդի գիտութեան:

ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՀԱՐՑԸ ԵՒ ԻՏԱԼԻԱՅԻ ՊԱՐՏԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆԸ

—

Եթէ ուշի ուշով դիտվին այն պատճառները, որոնց համար Թիւրքիան, ամենաանարգ կերպով, կը հալածէ հայերը, և Եւրոպան, որ սակայն շատ քիչ կը միջամտէ Պալքանեան և Կրետէի ժողովուրդներու պաշտպանութեան համար և անխռով թոյլ կը տայ որ այս կոտորածները կատարվին, դժուար չէ տեսնել որ մէկ պատճառ միայն կայ այս կրկին իրողութիւններուն, այն՝ որ Գերմանիան պաշտպանն զօրավիգ է Թիւրքիայի: Այս ոյժն ու պաշտպանութիւնն է, որ թոյլ կը տան սուլթանին բանի տեղ չը դնել եւրոպական կառավարութիւններու զգացումները և փափաքները, այս ոյժն ու պաշտպանութիւնն է որ, Եւրոպայի մէջ ահաւոր պատերազմ մը առաջ բերելու վախով, կը կանգնեցնեն պետութիւնները, որ սակայն կուզէին միջամտել՝ հայոց ի նպաստ բան մը ընել, անոնց օգնութեան հասնելու համար:

Գերմանիայի այդպէս ընելուն պատճառը շատ պարզ է. միևնոյն պատճառն է որ զայն կը մղէ իր խորհուրդներով, սպաներով, զէնքով և դրամագլխով, օգնել Թիւրքիայի՝ Մակեդոնիայի ժողովուրդներուն դէմ մղած կռուին մէջ: Թիւրքիայի պահպանութիւնը և կոտորածները Գերմանիայի համար անհրաժեշտ են, որովհետև արևելքի մէջ ապագայ նուաճումներու ճամբայ կը բանան անոր:

Իրողութիւն մըն է թէ, բոլոր անոնք որ կը հետաքրքրվին այս հարցով, գիտեն որ Գերմանիան կը տենչայ միջերկրականեան մեծ պետութիւն մը ըլլալ, ուստի կուզէ միջերկրականի վրայ ազատ դուռ մը ունենալ (ասոր համար է որ քիչ մնաց Ֆրանսիայի հետ պատերազմ ընէր Մարոքի առիթով), Ադրիականի վրայ կուզէ Տրիեստը ունենալ իբր վաճառականութեան դուռ (այս է պատճառը որ կը մղէ Աւստրիան ամենախիստ կերպով հալածել հապսպուրկներու հպատակ իտալացիները), կուզէ գրաւել բոլոր Աւստրիան (այս պատճառով Գերմանիայի համագերմանականները հոն սարսափելի պրոպականտ կընեն և աւստրիական կառավարութեան տէրը ըլլալով զայն իրանց յաղթութեան անոր կորուստին կը գործածեն) և կուզէ տիրապետել բոլոր Պալքաններու (ասոր համար է որ կը կռուի այդ երկրը բոլոր անկախ պետութիւններուն դէմ և բոլոր ոյժով կօգնէ սուլթանին արգիլելու որպէսզի այդ ժողովուրդները, որ դեռ իր հպատակներն են, չազատվին, որովհետև այդ ատեն իր ծրագրին իրագործումը մեծապէս պէտք է վտանգվի):

Բայց երբ Գերմանիան Պոլիս կամ Սելանիկ հասնի, այդ պէտք է համարվի դէպի արևելք իր առաջխաղացութեան առաջին հանգրուանը միայն, ահա թէ ինչու Փոքր Ասիայի մէջ կը պատրաստէ այն միւս ճանապարհը շատ գիտնականօրէն կազմակերպուած և կորովիօրէն գործադրուած աշխատասիրութիւնով մը: Այս երկրին ամբողջ տնտեսական կեանքը գերմանացիներու ձեռքն է, որոնք կը շահագործեն անոր հողագործութիւնը, առևտուրը, ճարտարուեստը, հանքերը և այլն: Երկաթուղին որ Եւփրատէսէն պիտի ձգուի մինչև Պարսկական ծոցը և Փոքր Ասիայի երկայնքը և լայնքը կտրէ անցնի, նպատակ ունի, մէկ կողմէն այդ երկիրները Գերմանիայի բացարձակ տնտեսական մենաշնորհը դարձնել և միւս կողմէն դէպի Միջին և Ծայրագոյն Արևելք գերմանական արշաւանքի ճամբան բանալ:

Արդ, այս ճամբուն էր կարևոր կէտին վրայ, որ անառիկ բնական ամրոց մը կը կազմէ, կը գտնուի Հայաստանը, ուր կը բնակի աննուաճելի ժողովուրդ մը, որ ամէն բանի պատրաստ է իր ստրկութեան վերջ դնելու համար: Ահա թէ ինչու հայկական կոտորածներն եւ հարկաւոր են համագերմականութեան առաջխաղացութեան համար դէպի Հնդկաստան և Ծայրագոյն Արևելք, ինչպէս մակեդոնական ջարդերը հարկաւոր են պալքաններուն տիրելու համար: Ահա թէ ինչու Գերմանիան կօգնէ Թիւրքիային անոր կոտորածներուն մէջ, ահա թէ ինչու զայն կը պաշտպանէ միւս պետութիւններուն դէմ, որոնք կուզէին արգիլել այս սարսափները:

Արդ, այս պետութիւնները պէտք է որ հեռատեսէ իրենց ուշադրութիւնը դարձնեն այս հարցին վրայ, որովհետև զուտ մարդկայնական շահերէն անդին կանգնի, շահեր որոնք կը մղեն մարդիկ անմեղներու կոտորածներուն դէմ բողոքելու: Այդ հարցը կեանքի և մահու, անկախութեան կամ ստրկացումի հարցն է Միջերկրականի ազգերուն համար: Ներկայիս Իտալիայի, Ֆրանսիայի և Անգլիայի մէջ սերտ համաձայնութիւն կայ. իրենց մէջ բաժանված են ազդեցութեան գօտիներ առանց որևէ ժողովրդի իրաւունքները բռնաբարելու: Սակայն այս համաձայնութիւնը, այս անդորրութիւնը գոյութիւն ունենալէ պիտի դադրի իսկոյն եթէ Գերմանիան Միջերկրականի մէջ ոտք կոխէ: Իր ագահկայոյց և բուռն քաղաքականութիւնով ամէն բռնէ պիտի սպառնար պատերազմը մօտեցնել, եթէ Միջերկրականի պետութիւնները անոր խմորէ ծառանները չըլլային: Իբրև քաղաքակիրթ և խաղաղասէր ժողովուրդներ՝ բնաւ մեր շահերուն չը գար այդ Միջերկրականի մէջ Գերմանիայի յաղթանակը եթէ ընդդէմ ալ միւս պետութիւններ կամ ստիպէ զանոնք միշտ արթուն մնալ, պիտի մղէ մեր երկիրը բացարձակապետութեան ճամբուն մէջ, պատերազմ ճամբուն մէջ իր բոլոր արհաւիրքներով: Բնական է որ հակառակինք ատոր:

Միջերկրականի պետութիւնները արդէն ամէնքն ալ այս պահուս, Ալժէզիրասի խորհրդաժողովին համաձայնած են Միջերկրականի մէջ Գերմանական ոտնձգութեան առաջին փորձին դէմ: Բայց Գերմանիան շատ յամառ է և գոռոզ՝ նորէն այդ փորձը չկրկնելու համար այս ու այն հարցին մէջ: Հերիք է, որ դէպի Արևելք առաջխաղացութեան մէջ քայլեր առնէ. մենք արդէն ապացոյց մը ունինք, երբ Թասօս կղզին, Սելանիկի դիմաց, հանքային շահագործումի ձևին տակ գրաւեց և ուր պատերազմանաւ մը պիտի պահէ: «Գերմանիոյ, իբր Միջերկրական պետութիւն», սկզբնաւորութիւնն է այս: Ամէն հաւանականութիւն կայ ուրեմն, որ ան առաջ մղէ իր գործունէութիւնը թէ Պալքաններուն, թէ Փոքր Ասիոյ մէջ ի վնաս մակեդոնացիներուն և հայերուն:

Ի՞նչ պիտի ըլլայ եւրոպական միւս պետութիւններու գործը, քանի որ Գերմանիան ծածուկ կռուելով իրենց դէմ, չեն կարող անոր դէմ պատերազմ յայտարարել և բռնադատել որ փոխէ իր քաղաքականութիւնը: Անշուշտ, իր օրինակին հետևիլ և անոր դէմ գործել խաղաղ զէնքերով: Եւ այս ասպարէզին վրայ ինչ որ ցարդ ըրուած է՝ կարող է օրինակ ծառայել վաղուան ընելիքին:

Պալքաններու մէջ Անգլիայի, Ֆրանսիայի, Իտալիայի քիչ շատ ակներև գործունէութիւնը կը ձգտի հոն բնակող ժողովուրդներուն համադաշնակցութեան, միութեան, և շարունակ առաջադիմութեան կը ձգտի՝ դեռ աւստրիական և Թուրքական հպատակ եղողներուն համար, լաւագոյն բէժիմի մը որպէս զի անոնք ալ, աւելի կամ նուազ մօտիկ ապագայի մը մէջ, մաս կազմեն այս համադաշնակցութեան: Այս համակոյտը որ Անդրիականէն Սև ծով կերթայ, Ալպեաններէն Արխիպելագոս, վիթխարի քար դրյթեկացութիւն մը պիտի կազմէ՝ Գերմանիայի դէպի Պոլիս առաջացումին դէմ, նոյն իսկ անկարելի պիտի ընէ զայն: Այդ ժամանակամիջոցին, սոյն պետութիւնները ջանալու են որպէս զի Թիւրքիան բարելաւէ իր հպատակ ժողովուրդներուն վիճակը և համոզվի, որ իր շահը կը պահանջէ հետևիլ Եւրոպայի ազատական երեք պետութիւններու խորհուրդներուն և ոչ Գերմանիայի. որովհետև անոնք ոչ մէկ ցանկութիւն չունին Թիւրքիան բաժանբաժան ընելով մէյ մէկ կտոր առնելու, մինչդեռ Գերմանիան կը պաշտպանէ Թիւրքիան, որ միակ ինք կարենայ կլլել:

Այս քաղաքականութիւնը, դժբախտաբար, չի տւած բոլոր սպասուած արդիւնքը, ինչ որ գաղտագողի տէրութիւնները կը կամենային, Մակեդոնիայի ժողովուրդները կը բաղձային, սակայն յանուրանալի է, որ այդ քաղաքականութիւնը զօրեղ կերպով խոչընդոտ կը հանդիսանայ համագերմանական ծրագրին և յամրօրէն բայց ապահովօրէն կը պատրաստէ լաւագոյն ապագայ մը:

Բաւական է դիտել Փոքր Ասիայի քարտէսը տեսնելու համար, որ արևմտեան պետութիւնները հոն իրենց նոյնքան նպաստաւոր պայման մը կը գտնեն ինչպէս Պալքաններու մէջ, որ թոյլ կուտայ անոնց համագերմանականութեան ռազմաւայլի անիւներուն մէջ նստել մենագէտ փայտերը, այնպէս որ Գերմանիան մենափոքր պատրուակ մը չկրնար ունենալ բացատրութիւն պահանջելու կամ վրէժ սպառնալու: Արդարև, հայերը Փոքր Ասիայի մակեդոնացիներն են. անոնք եւ նոյն ճամբուն վրայ կը գտնուին, ուրկէ պէտք է անցնի համագերմանական արշաւանքը դէպի Պարսկաստան և Հնդկաստան իջնելու համար. անոնք ալ կրնան մեզի անհուն ծառայութիւն մատուցանել այդ ճամբան կտրելու համար ազատուելով՝ մեզ ազատելով: Բայց, այդ ծառայութեան փոխարէն, որը կարող են և կուզեն մատուցանել Եւրոպային, պաշտպանելով զայն Գերմանիայի դէմ պատերազմելէ և անոր ստրկանալէ, պէտք է օգնել հայերուն, Թրքական հարստահարութեան դէմ իրենց պայքարին մէջ, գոնէ այն չափով որ քան մակեդոնացիներուն, իրենց այնքան անհրաժեշտ և սակայն այնքան համեստ բաղձանքներու իրագործման համար: Մենք անոնց անբաւ ծառայութիւն կը մատուցանենք, բայց, փոխանակութեան մէջ, մենք ենք միշտ որ պիտի շահինք, որովհետև քիչեր կը հասկանան զարհուրելի դժբաղդութիւնը այն պայքարին, որ ցարդ հայերը կրած են և որը պիտի սաստիկ վաղը շարունակել, երբ Գերմանիան, ճարահատ, վերջին պատերազմը մղէ յաղթութեան համար՝ որը անոր պիտի տայ աշխարհի կայսրութիւնը, կամ պարտութեան համար որ զայն, միջազգային քաղաքականութեան մէջ, երկար տարիներու համար չիք պիտի ընէ:

Այս այսպէս ըլլալով, ծրն է այն պետութիւնը, որ հարցին վրայ այս տեսակէտէն նայելով, հայանպաստ շարժման գլուխ անցնի: Ֆրանսիան չէ, որովհետև նա արդէն շատ զբաղած է՝ Արևելքէն իր սահմանը և Մարոքի կողմէն Միջերկրականի մուտքը Գերմանիայի առջև արգիլելու համար: Անգլիան ալ չէ, որովհետև շատ զբաղած է թէ Հիւսիսային և թէ Պալթիկ ծովերուն մէջ, ինչպէս նաև Ջիբրալթարի նեղուցին մէջ, գերմանական շարժումները կեցնելու համար: Իտալիան ուրեմն ամէնէն ազատն է. ուստի անոր կրնայ մանաւանդ, խաղաղութեան կամ պատերազմի մէջ, Բալկանեան և Փոքր-Ասիայի ժողովուրդներուն ցնելու գործը: Եւ պէտք է ալ ընէ, որովհետև ամէնէ աւելի շահ ունի արգիլելու համագերմանական տիրապետութիւնը Միջերկրականի մէջ, քանի որ ամէն կողմէ շրջապատուած է այդ ծովով (ինչ որ Ֆրանսիայի և Անգլիայի համար նոյնը չէ). և Միջերկրականի մէջ, գերմանական տիրապետութեան պահուն, մինչդեռ Ֆրանսիա և Անգլիա շատ մեծ վնաս պիտի կրեն, Իտալիայի համար մահ պիտի ըլլար և փախճանը անոր բոլոր ազատ և անկախ կեանքին: Բայց, նաև աւելի ազնիւ և աւելի բարձր պատճառներով, Իտալիան է, որ պէտք է առաջին տեղը բռնէ հայանպաստ պայքարին մէջ: Հայաստանը, ինչպէս Իտալիան, բարձր լեռներու և արգասաւոր դաշտերու երկիր մըն է, ան ալ կը գտնուի այն ճամբուն վրայ ուրկէ կանցնին էն կարևոր առևտրական փոխանակութիւնները, և ինչպէս Իտալիան, եղած է և է դեռ ամենաազնուական ժողովուրդներու փառաւորութեան ասպարէզ ան ալ պայքարած է իր անկախութեան համար և անոր պատմութեան մէջ քաղաքակրթութեան հոյակապ էջեր կան:

Այսպէս Հայաստանը հազար անգամ բաժանբաժան եղաւ և շահագործուեցաւ անթիւ թշնամիներէ. պէտք է, որ այժմ ան ալ ձեռք բերէ իր անկախութիւնը, իր ազատութիւնը միևնոյն պարագաներու մէջ ինչպէս Իտալիան՝ որ գերմանական լուծէն ազատեցաւ, երբ Ֆրանսիան և Անգլիան հասկցան, որ ուրիշ ոչ մէկ միջոց չը կար գերմանական ամբարտաւանութիւնը ետ մղելու համար: Իտալիան պէտք է անոնց յիշեցնէ, որ այս պատմութեան, խաղաղութեան և յառաջդիմութեան գործը կը վերջանայ միայն այն ժամանակ երբ համագերմանականութիւնը մաւալու անկարելիութեան մէջ դրուի. և ասոր իրագործուի օգնելով հայերուն, ինչպէս մակեդոնացիներուն, որ ինքնավարութիւն ձեռք բերեն, որպէս զի կարող ըլլան պատնէշ կազմել գերմանական արշաւանքի ճամբուն վրայ: Եւ Իտալիան՝ շղթաներէն և ստրկութենէն դեռ մահաձմլիկ իր բազուկները պէտք է դնէ ի պաշտպանութիւն ժողովրդի, որ այսօր՝ երէկի տառապանքներով կը տառապի և իր հրաշալի յատկութիւններով ապացոյց կուտայ, որ մեծապէս արժանի է ազատութեան, որով պիտի կրնայ լայն և հզօր երկաթաժին մը տալ աշխարհի առաջդիմութեան:

Վիտտորիօ Ռ. Դի Օլիվիէրի
«Պրօշակ»

ՊԵՏԱԿԱՆ ԴՈՒՄԱ

(Յատուկ հեռագիր սեփական թղթակցից)

—

ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ, մայիսի 19-ին: Բարօն Ռօօպ: ...ռական Դումայի անդամ Լվօվի յայտնած ա...ների վրայ աւելացնելու շատ քիչ բան է մնում ինձ: Ես գտնում եմ, որ տարածել օրինագիծը Ռուսաստանի բոլոր շրջանները՝ վըտանգաւոր է: Այդ տեսակի հիմնական սկզբունքները, տարածված ամբողջ երկրի վրայ՝ կայացնում են մի վտանգաւոր լօզունգ, ընկնում է մի միջավայր, որը նրա համար պատրաստ է: Այստեղ, այս ամբիոնից մենք լսում ենք, որ մի քանի տեղերում գիւղացիք ...ոհ են այն բանից, որ նրանք ստիպված շատ վճարել հողի համար, և ուրիշ շատ տեղ անբաւականութիւններ առիթ... Ես կարծում եմ, որ որքան շատ յոյսեր արթնացնենք այստեղ՝ այնքան աւելի ...ութիւնները կը տարածվեն երկրում: ...ք պէտք է ոչ թէ յուզենք երկիրը, այլ մտնենք նրա կարիքների մէջ և որ և է դեղ գտնենք: Այս օրինագիծը կարծես թէ անտես պաշտպանում է առնում յիշված անհրաժեշտութիւնը: Հասարակութեան մէջ արդէն լսվում են ձայներ, թէ ինչպէս էլ մենք հողը վերցնենք և բաժանենք, այնուամենայնիւ շատ մարդիկ առանց հողի կը մնան, կը մնան դասակարգեր, որոնց պարապմունքը երկրագործութիւնը չէ լինելու: Յոյս տալով, թէ ամենքը հող կը ստանան, կարելի է խանգարել հանգստութիւնն ու խաղաղութիւնը հասարակութեան կեանքում: Վերջապէս, ինձ թւում է, որ եթէ օրինագիծը օրէնք դառնայ, նրան իրագործելը բոլորովին անկարելի կը լինի: Ամէն մարդ, որ գիտէ գիւղացիական կեանքը, կը հասկանայ, թէ որքան աննման է կեանքի մէջ մտցնել այնպիսի ընդհանուր դրութիւններ, ինչպիսին ներկայացնում է օրինագիծը: Մաղադ կերպով մտցնել անկարելի է. անխուսափելի են երկպառակութիւնները իւրաքանչիւր գիւղում, իւրաքանչիւր հասարակութեան մէջ: Այդպիսի պատերազմ-պատերազմի ամենքը ընդդէմ ամենքի հետևանքը անխուսափելիօրէն այն կը լինի, որ օգտված կը հանդիսանան այն մարդիկ, որոնք կը կարողանան օրէնքից անցնել և օգտվել ընդհանուր շփոթութիւնից իրանց հարստացնելու համար: Պետական Դուման իր գոյութեան առաջին քայլերից ամբողջ ժամանակ ցոյց է տալիս, որ ինքնակալ տիրողը միմիայն պատմական տիտղոս է և փաստական նշանակութիւն չունի—և յանկարծ Պետական Դուման ինքն իրան դնում է ինքնակալի վիճակի մէջ: Հողի նացիօնալիզացիայի սկզբունքը ամէն տեղ մտցնելու անկարելիութիւնը լաւ պատկերացնելու համար, հռետորը բերեց մի հասարակ գիւղացու խօսքերը, որի հետ նա պատահմամբ խօսակցել էր վերջերս: Հակառակ, որ Ռուսաստանում հողային սեփականութեան վերացումը և հողի նացիօնալիզացիա է ենթադրվում, գիւղացին ասաց. «այն ժամանակ արդէն աւելի լաւ կը լինի, որ գերմանացիները գան ու կառավարեն մեզանում, քան ռուսները»: Տեղական կարիքներին ուշադիր լինելը և նրանց բաւարարութիւն տալու հնարաւորութիւնը՝ կատարելապէս ռամկավարական սկզբունքներ են վրայ, և այն էլ հէնց տեղն ու պէտքը՝ կարող է տանել դէպի Ռուսաստանը կազմող բոլոր տարրերի դէպի միաբանութեան գիտակցութիւնը և դէպի նրանց ընդհանուր բարեկեցութիւնը:

ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ, մայիսի 19-ին: Պետական Դումա, (շարունակութիւն): Դուրկօյի ճառից յետոյ ամէն կողմից լսվեցին ձայներ. «Թող Գերցենշտէյնը խօսի»: Պրոֆեսոր Գերցենշտէյն արտասանում է մի երկար ճառ, դատելով մինիստրներին, հերքում է նրանց բոլոր պնդումները, ծաղրում է գիւղացիական բանկի գործունէութիւնը, որ հողեր է ձեռք բերում՝ զօրեղ մարդկանց օգնութեան հասնելու համար: Հռետորն ասում է, ֆինանսական դժուարութիւններից վախենալու ոչինչ չը կայ: Գիւղացիներին աւելի հեշտ կը լինի հողերի յետ գնման ծախքը վճարելը քան թէ այժմեան վարձագները. մինիստրները չեն կարող մեզ վախեցնել սօցիալիզմով: Գիւղացիք զգում են, թէ որտեղ հող կայ և կը գնան մեր ետևից: Գերցենշտէյնի ճառը շարունակ ընդհատվում է ծափահարութիւններով: Ճառից յետոյ նրա համար սարքվում է բուռն օվացիա: Նախագահը յայտնում է, որ ներքին գործերի մինիստրի ընկերը ցանկանում է խօսել, բայց առաջարկում է անցկալ օրերի պէս նիստն ընդհատել մինչև երեքշաբթի առաւօտեան 11-ը:

ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ, մայիսի 19-ին:—Երէկ կայացաւ Պետական Խորհրդի կենտրոնի կուսակցութեան 60 անդամների մասնաւոր ժողովը, ուր քննեց Խորհրդի անդամների ստիպեալ անգործութիւնը. Խորհուրդը չի հաւաքվում, անյայտ է թէ երբ կը հաւաքվի: Ընտրըված է մի մասնաժողով 10 հոգուց բաղկացած, որ քննելու է, թէ Խորհրդի անդամները ինչպէս կարող են աշխատանքի ձեռնարկել, չսպասելով մինիստրութեան հետ կօնֆլիկտ և յայտնել իրանց կարծիքը Դումայի մշակած հարցերի առթիւ: Խորհրդի անդամների լիազօրութիւնները ստուգող մասնաժողովը համարեա վերջացրել է իր պարապմունքները: Նախկին մշակող մասնաժողովը աշխատանքները չէ վերջացրել: Ժողովրդական լուսաւորութեան մինիստրութեան մէջ Օդեսայից ստացված միջնորդութիւնը տեղական իգական մանկավարժական կուրսերը բարձրագոյն իգական կուրսերի վերածելու մասին՝ մինիստրութեան կողմից համակրութեամբ է ընդունված, բայց բաւարարութիւն ստանալ կարող է մինիստրից յետոյ Պետական Դումայի և այլ օրէնսդրական հաստատութիւնների հաստատելուց յետոյ միայն: Նմանօրինակ կուրսեր բանալու իրաւունքը և այդ իրաւունքի մասին առաջարկութիւն է մտցրված Դումա:—Պետերգօֆի մեծ պալատում կայացաւ բարձրագոյն ճաշ, որին հրաւիրված էին այն զօրքերի մասերի հրամանատարները, որոնք ներկայացել էին Թագաւորին այս ձմեռ:

ՌԻԳԱ, մայիսի 19-ին: Այսօր սպանված կոգոպտիչ՝ նշանաւոր Զօմե է, Ռիգայում պատահած համարեա բոլոր յարձակումների ու թալանների գլխաւորն ու կազմակերպողը:

ՄԱԴՐԻԴ: Ամբողջ մամուլը զայրոյթով է խօսում մահափորձի մասին: Բանուոր շրջանները հերքում են անարխիստներին մասնակից լինելը, որովհետև թագաւորը սիրված է ժողովրդից և նրա ամուսնութիւնը առաջ բերեց ժողովրդի մէջ շատ բարենպաստ տպաւորութիւն:

ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ, մայիսի 20-ին: Յեղափոխական շարժումը այս վերջին շաբաթում աչքի ընկաւ Թէօդօսիա, Կալիշ, Մինսկ, Օդեսա, Եկատերինոսլավ, Գրոդնօ, Թիֆլիս, Վիտեբսկ, Ռիգա, Վարշավա, Տուլա, Սարատով, Խարկով և Սեվաստոպոլ քաղաքներում մի ամբողջ շարք սպանութիւններով ու մահափորձերով: Լրագիրները հաղորդում են, որ ներքին գործերի մինիստրութիւնը մտադիր է Պետական Դումայի հայեցողութեանը ենթարկել անցագրերի սիստէմը վերացնելու օրինագիծը:

ԵԿԱՏԵՐԻՆԲՈՒՐԳ, մայիսի 20-ին: Ներքին գործերի մինիստրի կարգադրութեամբ արտակարգ պահպանութիւնը Եկատերինբուրգում փոխարկված է զօրեղացրածով:

ԽԱՐԿՈՎ, մայիսի 20-ին: Տեղական-դատական ատեանը Պրիլուկում քննեց երեք գործ հրեաների ջարդերի մասին Պրիլուկի գաւառի գիւղերում: Դատի էին ենթարկված 36 գիւղացի, արդարացել են 27-ը, մնացածները դատապարտված են բանտարկութեան երկուսից մինչև ութն ամիս ժամանակամիջոցով:

ՄԱԴՐԻԴ, մայիսի 20-ին: Ձերբակալված անգլիացի Ռոբերտ Համիլտոնը, որ կասկածվում է Մատէօ Մօրանօյին գործակից լինելում, կանգնած էր վերջինիս հետ, պատշգամբի վրայ, երբ ձգվեց ռումբը: Դիմացի տան մէջ գտնված ժանդարմը ճանաչեց Համիլտոնին, որին առաջուց հետևում էր, և գնաց կայարան, որտեղ նրան ձերբակալեց: Ամբոխը կամենում էր նրան Լինչի օրէնքով դատել, բայց ոստիկանութիւնը փրկեց: Պայթումի ժամանակ վիրաւորվածներից երկուսը այսօր մեռան:

ԲՈՒԽԱՐԵՍՏ, մայիսի 20-ին: Սենատն ընդունեց պալատի վաւերացրած առաջարկութիւնը՝ թագաւորին արձան կանգնեցնելու մասին, ի յիշատակ Ռումինիայի միացման:

ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ, մայիսի 20-ին: «Рѣчь»-ը հաղորդում է, որ Դումայի անդամ Սաֆօնովը, նիստի ընդհատման միջոցին հարցրեց ներքին գործերի մինիստրին, թէ երբ է պատասխան տալու մինիստրութիւնը Վօլօգդայի և Ցարիցինի ջարդերի առթիւ եղած հարցապնդմանը: Մինիստրը պատասխանեց. «չեմ ցանկանում դուրս գալ Դումայի առաջ թեթև բեռով, չեմ կարող առաջնորդվել այն նահանգապետների զեկուցումներով, որոնց Դուման մեղադրում է: Ես ուղարկել եմ մինիստրութեան խորհրդի անդամներ: Երբ նրանք կը վերադառնան, պատասխանը իսկոյն կը տրվի»: «Новое Время»-ն հաղորդում է, որ ներքին գործերի մինիստրութիւնը ենթադրում է վերադարձնել բոլոր վարչական կարգով աքսորվածներին, որոնք չեն մասնակցել տերրօրիստական ակտիվ գործունէութեան մէջ, նոյնպէս և գործադուլների ու ագրարական անկարգութիւնների համար աքսորվածներին: Նրանց համար, որոնց պատիժը տրված է դատարանի կողմից, դատավճիռները մնում են ոյժի մէջ: Մայիսի 21-ին բացվում է համառուսական ազնուականների համագումար:

ՄԻՆՍԿ, մայիսի 20-ին: Նոյեմբերեան պօստ-հեռագրական գործադուլի պատճառով ձերբակալված վերջին հինգ հոգին էլ ազատված են:

ԽԱՐԲԻՆ, մայիսի 20-ին: Ռուս և չինացի վաճառականներից ընտրված մարդիկ հիմնում են ռուս-չինական առևտրական բօրսայի կոմիտէ:

ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ, մայիսի 20-ին: Նոր ճանապարհների մասնաժողովը քննում է Դաւիդօվի և Իզնայմի առաջարկը՝ Բաքւի գաւառում Բաքվով Հրուանդան-Սարոնեի էլեկտրական ճանապարհ շինելու մասին:

ՍԵՎԱՍՏՈՊՈԼ, մայիսի 20-ին: Նեպլիւեվի վրայ սպանութեան փորձի ժամանակ կտոր-կտոր եղած մարդու անձնաւորութիւնը ճանաչված է: Ենթադրում են, որ նրա գրպանում է պայթել ռումբը: Երևաց, որ նա մօտ ժամանակներս բանտարկութիւնից փախած, Սև ծովեան նաւատորմղի նաւաստիների նոյեմբերեան ապստամբութեան մասնակից Ֆրոլօվն է: Առաջին, չը պայթած ռումբի ձգողը իրան Մակարօվ անուանեց: Դատը տեղի կունենայ մօտ օրերս:

ՎԼԱԴԻՎՈՍՏՕԿ, մայիսի 20-ին: Հիւսիսային ընկերութեան «Իշխան Գորչակով» շոգենաւը ...ականի գիպաւ և խորտակվեց բաւականաչափ խորութիւն ունեցող տեղում, Վլադիվօստօկից 25 մղոն հեռու: Ծառայողները, 38 մարդ, ազատված են և ափ դուրս եկած Պօպօվի կղզում: Շոգենաւը առանց նաւապետի էր լինում:

ՎԱՐՇԱՎԱ, մայիսի 20-ին: Ջենստոխովում սպանված են ունտէր-օֆիցէր Լուկին և ոստիկան Նիկուլին:

ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ, մայիսի 20-ին: Ամերիկացիների մի խումբ, որոնց գլուխ է կանգնած Գարդները, ներկայացրեց ի հաստատութիւն Պետական Դումային ազատ բարձրագոյն դպրոցի նախագիծ՝ ամերիկական ազատ համալսարանների տեսակի: Ըստ նախագծի՝ ազատ դըպրոցը ունենալու է 4 ֆակուլտետ—ֆիզիկօ-մաթեմատիկական, իրաւաբանական, սօցիալական-տնտեսագիտական և պատմական. ուսուցման դասընթացը 4 տարվան է. ընդունվում են երկու սեռից անձինք. ուսուցումը վճարովի է. բանուորների համար երեկոյեան պարապմունքները ժամի 5-ից մինչև 10 ձրի են: Կը հրաւիրվեն աչքի ընկնող պրոֆէսորներ: Մի քանի պրոֆէսոր Դումայի անդամներից, համաձայնութիւն տուին: Դպրոցի կազմակերպութեան համար սկզբնական դրամագլուխը կազմում է 10 միլիոն ռուբլի:

ԲԱԹՈՒՄ, մայիսի 20-ին: Օդեսայում շարունակվող գործադուլի պատճառով «Ռուսական ընկերութեան» շոգենաւերը չեն յաճախում: Ապրանքներ չը ստանալու պատճառով վաճառականները նեղութեան մէջ են. շուկայում զգացվում է անհրաժեշտ իրերի անբաւարարութիւն:

ՎԱՐՇԱՎԱ, մայիսի 20-ին: Տեղական թերթերը հաղորդում են, որ եկեղեցուց բանադրված կենձ-մօրիավիտները պալատն տուել են բողոք՝ դոկումենտների յաւելուածով, որոնք հաստատում են նրանց անմեղութիւնը եկեղեցու դոգմատների առաջ:

ՎԻՆԴԱՎԱ, մայիսի 20-ին: Առաւօտեան ժամի 10-ին ատրճանակի հարուածով մահացու կերպով վիրաւորված է գաւառապետ Բրօսմը: Չարագործ երիտասարդ անհետացաւ:

ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ, մայիսի 20-ին: Մամուլի գործերի գլխաւոր վարչութիւնը միջնորդութիւն բարձրացրեց պատասխանատուութեան ենթարկելու «Волна» և «Современная Жизнь» օրաթերթերի խմբագիրներին:—Յունիսի 15-ին բացվում է կամաւոր նաւատորմղի նաւերի նաւագնացութիւնը Լիբավայի և Նիւ-Եօրկի մէջ գաղթականներին տեղափոխելու համար:

ՌԵՎԵԼ, մայիսի 20-ին:—Գործ չունեցողների ժողովում, որ թոյլատրված էր նահանգապետից, ընտրված է մի մասնաժողով, որ պարտաւոր է աշխատանք ճարել 4000 բանուորների համար:—Գործադրութեան պատճառը՝ արդիւնաբերութեան անկումն է: Ժողովում քաղաքականութեան մասին չը խօսեցին, ցրվեցին խաղաղ կերպով:

ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ, մայիսի 20-ին:—Գլխաւոր զինուորական դատարանը առանց հետևանքի թողեց սպանութեան համար մեղադրված և կախվելու դատապարտված Բէլոկոն, Կօզլօվի, Ռօմանովի և Տիմօֆէեվի վճռաբեկ գանգատը. վերջինս դատապարտված էր 15 տարվայ տաժանակիր աշխատանքի: Գլխաւոր զինուորական դատարանը չը յարգեց Ռօստովի գնդի 28 ստորին ծառայողների վճռաբեկ գանգատը. դրանց դատապարտել էր Մոսկվայի զինուորական դատարանը, որպէս 1905 թ. դեկտեմբերի 2-ին Մոսկվայի զինված ապստամբութեան դրդողների, անորոշ ժամանակամիջոցով տաժանակիր աշխատանքի և կալանաւորման, զանազան ժամանակամիջոցներով:

ՊԼՈՑԿ, մայիսի 20-ին:—Շոգենաւերի վրայ ծառայողները գործադուլ արին, պահանջելով վարձի աւելացումն: Վիսլայի վրայով հաղորդակցութիւնը կտրված է:

ՏՈՒԼԱ, մայիսի 20-ին:—Այստեղի բանտից Վօլօգդայի նահանգն են ուղարկվում 3 գիւղացի քաղաքական բանտարկեալներ:

ԲԵԼՕՍՏՕԿ, մայիսի 20-ին:—4 քաղաքական յանցաւորների աքսորումը Տօմսկի նահանգ՝ դադարեցրած է:

ՎԻԵՆՆԱ, մայիսի 20-ին:—Բէկի փորձը՝ պարլամենտական կաբինետ կազմել՝ յաջողութեամբ պսակվեց:

ՄԱԴՐԻԴ, մայիսի 20-ին:—Թագաւորը այցելեց երեք այն հիւանդանոցները, որտեղ տեղաւորված են մահափորձի ժամանակ վիրաւորվածները: Թագաւորը նոյնպէս ուզում էր ներկայ գտնվել սպանված զինուորականների թաղմանը, բայց մինիստրները համոզեցին այդ չանել: Աւելի ուշ թագաւորը թագուհու հետ շրջեցին քաղաքի գլխաւոր փողոցներով: Կառավարութիւնը մտադիր է սպանվածների բոլոր ընտանիքներին օժանդակութիւն տալ:

ԿԱԼՈՒԳԱ, մայիսի 20-ին:—Բանտի արիւնոտ կռուի լուրը բոլորովին հնարովի է: Ո՛չ սպանված կայ, ո՛չ վիրաւոր:

—

20 մայիսի

ՊԵՏԱԿԱՆ ԴՈՒՄԱ

ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ, 19 մայիսի: (Շարունակութիւն): Նիստը վերսկսվում է 3½ ժամին: Նախագահը կարդում է մի շարք յայտնագրութիւններ, որ ստացվել էին զանազան անձերից և հաստատութիւններից առանց մեղադրութիւն ապօրինի ձերբակալութիւններ կատարելու առիթով: Այդ յայտնագրութիւնները կը տպվին և կը բաժանվեն պատգամաւորներին: Սկսվում են վիճաբանութիւններ ագրարային հարցի վերաբերեալ: Խօսում են Պրիբալտեան երկրի պատգամաւորներ Բուսլի և Կրայնցբերգ: Վերջինս յայտնում է, որ նա լատիշ առաջին գիւղացին է, ազատված ֆէօդալական խնամակալութիւնից, որ խօսում է ռուս ժողովրդի հետ: Ռուս գիւղացին ունի գոնէ փետրվ. 19-ի մանիֆեստը, մինչդեռ լատիշ գիւղացին ոչինչ չունի. ունի միայն 1817 թ. օգոստոսի 25-ը, երբ նա ինքը սեփական ոյժով ձեռք բերեց ազատութիւն, բայց զրկվեց հողից: Մենք չենք կարող շնորհակալութիւն յայտնել օստզէյեան բարոններին այն բանի համար, որ նրանք մեզ հողից զրկեցին. իսկ այժմ հրաւիրել են պատժիչ զօրախմբեր, որոնք մշտնջենական են դարձնում թշնամական դասակարգութիւնը: Սակայն, չը նայած մի շարք ճնշումներին, գիւղացիները գերմանական ազնուականութեան տիրապետութեան ներքոյ կարողացան հողային սեփականութիւն ձեռք բերել, ուստի անկարելի է նրանց հող տալ սոսկ օգտվելու համար: Նրանք չեն հրաժարվի սեփականութիւնից և իբրև մի մարդ ոտքի կը կանգնեն պաշտպանելու իրանց շահերը: Պրիբալտեան գիւղացիութիւնը առաջադրում է հետևեալ պահանջները.—բարելաւել գիւղատնտեսական բանուորների վիճակը, ոչնչացնել խոշոր հողատէրերի բոլոր արտօնութիւնները, հպատակութեան գործը հաւասարեցնել, կալուածատիրական վճարումները ձևակերպել և վերջապէս, պահանջում են ամբողջ երկիրը դեմօկրատացնել: Միայն ռուս ժողովուրդը կարող է Պրիբալտեան կլասիկ կամայականութեան երկիրը ազատութեան երկիր դարձնել (ծափահարութիւններ):

Պօնիատովսկին ցոյց է տալիս, որ ագրարային հարցը պէտք է քննել շատ մանրակրկիտ կերպով, ուստի և առաջարկում է այդ իսկ նպատակով կազմել ագրարային մի առանձին մասնաժողով, որի համար շարունակ գործ կը գտնվի:

Օբինսկին գտնում է, որ հողային ընդարձակ ֆոնդը կապահովի գիւղացիութեան հողային կարիքը. բայց օգտվել նրանից կարելի է համաձայն տեղական պահանջների: Անհրաժեշտ է երկրային ինքնավարութիւնը ընդարձակօրէն զարգացնել: Հռետորը յոյս չունի քաղաքների բեղմնաւոր դերի վրայ. նրա կարծիքով ոյժը գիւղումն է: Առաջարկում է ագրարային մասնաժողով կազմելու հետ միաժամանակ ընտրել և զէմստովային մի մասնաժողով՝ երկրային ինքնավարութիւնը կազմակերպելու համար: Հռետորը գտնում է, որ ագրարային բարենորոգումը կը ճնշէ հողատէրերին, որոնք համաձայնելով այդ բարենորոգման նշանակում է ինքնասպանութիւն են գործում. բայց որոնք ասում են, որ պէտք է արիութիւն ունենալ իր ժամանակին հեռանալ այդ պատմական մարտադաշտից:

Սկվօրցովը և Եարցևը հակառակ խօսում են պետական ֆոնդի հողերը կապալով տալու: Ընդհանրապէս նրանք հակառակ են հողերի ստիպողաբար գրաւելուն:

Բօրօդինը առաջարկում է շուտով ընդհատել անօգուտ վիճաբանութիւնները և հարցը մասնաժողովին յանձնել:

Հողային բարեկարգութեան գլխաւոր կառավարիչ Ստիշինսկին խօսելով 42 անդամների կազմած օրինագծի դէմ, գտնում է, որ այդ նախագիծը ռուսաց օրէնսդրութեան մէջ նոր սկզբունք է մտցնում, որ որոշում է սեփականութեան գրաւման դէպքը ընդհանուրի օգտի համար, ամուր պահելով սեփականութեան սկզբունքը: Նոր օրինագիծը նման է դամօկլեան սրին, որ կախված է սեփականատէրերի գլխին: Վերջիններիս ձեռքերը կը թուլացնեն: Օրինակ բերելով 1861 թուին—անօգուտ կը լինի. յիրաւի, այն ժամանակ գրաւվեցին այն հողերը, որ մինչև այդ ժամանակ գտնվում էին գիւղացիների մշտական շահագործութեան տակ. իսկ այժմ առաջարկվում է գրաւել բոլոր հողերը: Բերելով մի քանի ապացուցաթուեր—հիմնված ստատիստիկական ճիշտ փաստաթղթերի և արձանագրութիւնների վրայ, հռետորը ապացուցում է, որ բացի սահմանային, անտառային և լեռնահանքային անգրաւելի հողերից պէտք է գրաւվեն 41 միլիոն դեսեատին մասնաւոր սեփականութեան, պետական, վանքապատկան և եկեղեցական

հողեր, որով մօտաւորապէս կը տրվի ամեն մի գիւղացու մօտ մի դեսեատին հող: Իհարկէ, գիւղացիները դրանից քիչ շահ կը ստանան, սակայն դրա փոխարէն նրանց վրա ընկնում թէ արժէքը—վճարելով ամեն տարի 150 միլիօն րուբլի: Հռետորը համաձայն է նախկին այն հռետորների հետ, որոնք ցոյց տուին թէ՝ գրաւումը կը ճնշէ մասնաւոր սեփականութիւնը և գիւղացիները կը զրկվեն տարին 450 միլ. րուբլի հողատէրերի կալուածքների աշխատանքից: Գիւղացիների համար փողը անհրաժեշտ է—ուստի անհրաժեշտ են և կողմնակի աշխատանքի աղբիւրներ. հռետոր ցոյց է տալիս, որ Սիբիրից շարունակ գաղթում են, որովհետև այնտեղ կողմնակի աշխատանք չը կայ: Հողերի գրաւումը կը յարուցի մեծ անբաւականութիւն հէնց իրանց գիւղացիների մէջ, երկպառակութիւն կը գցի գիւղերում, ուր ազգաբնակութիւնը հոծ է և միւս կողմից զանազան տեղերից կը շտապեն գաղթականները աշխատելու համար: Հռետորը գտնում է, որ օրինագիծը գիւղացիներին չէ խոստանում իսկական օգուտներ, այն ինչ կործանարար և կործանիչ կերպով կազդէ պետութեան վրա, և որ գործնականապէս անիրականանալի է:

Ստեփենսկուց յետոյ խօսում է ներքին գործերի մինիստրի օգնական Գուրկօն՝ նա մի ընդարձակ ճառով բացատրում է, որ գիւղացիներից իւրաքանչիւրին կը հասնի ոչ աւել քան 6 դեսեատին. բոլոր ունևոր գիւղացիները պէտք է իրանց սեփական հողի մի մասից զրկվեն: Եթէ իսկապէս Ռուսաստանին վիճակված է աշխարհին նոր խօսք ասել, ուստի և պէտք է հետևողական լինել և բոլոր հողը հաւասար բաժանել: Երկուսից մէկը—կամ հողի մասնաւոր սեփականութիւն է, կամ թէ Աստուծոյ շնորհն է: Ճանապարհի կէսին չէ կարելի կանգ առնել: Այս դահլիճում յաճախ լսվում է «ազատութիւն» խօսքը. Թող այդ ազատութիւնը ընդհանուր լինի, համապատասխան կեանքի պահանջներին:

Պօրիսկօվ քահանայից և Սավէլևից յետոյ, որոնք մի քանի նկատողութիւններ են անում օրինագծի էութեան առիթով, խօսում է եպիսկոպոս բարօն Ռօօպը, որ ցոյց է տալիս, որ օրինագիծը անտեղի և վտանգաւոր ընթացքութիւններ կը մտցնէ ազգաբնակութեան մէջ: Այդ օրինագիծը խաղաղ գործադրել—անկարելի է: Յուզմունք և խառնակութիւն կը լինեն ոչ միայն ամբողջ երկրում, այլ և այն ամեն մի գիւղում, որ պէտք է մտնէ պետական ֆոնդի մէջ: Խորամանկները միշտ հնարաւորութիւն կը գտնեն օրէնքը խախտել և իրանց ձեռքը ձգել ամբողջ հողը: Արևմտաքի համար այդ օրինագիծը անգործադրելի է. այդտեղ չը կան համայնքներ (община). գիւղացիները կաշխատեն հող ձեռք բերել սեփականատէր դառնալու համար. այնտեղ կապալները տևողական են. հողատէրերը ապրում են իրանց կալուածքներում, նրանց վերաբերմունքը դէպի գիւղացիները բոլորովին այլ է: Հռետորն անհրաժեշտ է գտնում պահել խոշոր, միջին և մանր հողատիրութիւնը, թէև ցանկալի է համարում բարելաւել գիւղացիութեան դրութիւնը: Վերջինիս հասնելու համար նրա կարծիքով պէտք է այդ հարցը յանձնել տեղում քննելու, իսկ այստեղ կարելի է այդ հարցը վճռել ընդհանրապէս, ընդհանուր ձևով, չը կայացնելով այնպիսի վճիռներ, որոնք բռնութիւն կը համարվեն ուրիշի ազատութեան վրա: Դուման սահմանադրական հաստատութիւն է: Այստեղ—ասում է հռետորը—աշխատեցին ընդգծել, որ միապետութիւնը մնացել է սոսկ պատմական տիտղոս. չը պէտք է արդեօք Դուման ժողովը վերածէ մի քանի հարիւր ինքնակալների, փոքրամասնութիւնը մեծամասնութեան միջոցով սարսափահարելով... այդպիսի բռնութիւն է և հողերի ստիպողաբար գրաւումը և պետական մի ընդհանուր ֆոնդ կազմելը, որ տրվելու է շահագործելու համար: Հռետորը յայտնում է մի հասարակ գիւղացու կարծիքը. երբ հարցրել էին հողի ազգայնացման մասին, այդ գիւղացին ասել է. «եթէ այդպիսի օրէնք մտցվի, աւելի լաւ է հպատակվել գերմանացուն»:

Գիւղացի Նազարենկօն յայտնում է, որ պատգամաւորները եկել են Դուման ոչ թէ ուսանելու համար, այլ գործ շինելու. ժամանակ չէ քննութիւններով և մեկնաբանութիւններով զբաղվել: Պէտք է հարցը լուծել, ապա թէ ոչ այդ հարցը կը վճռեն հէնց իրանք գիւղացիները, որոնց համար հողը այն նշանակութիւնն ունի, ինչ որ մօր ծծը երեխայի համար: Հողի սեփականութեան իրաւունքը պէտք է վերացնել, որպէս զի ամբողջ հողային հաստատութիւնները մի մարդու ձեռքում չը կենտրոնանան:

Յայտարարվում է 1 ժամվայ ընդմիջում:

«ՄՇԱԿԻ» ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ

ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳԻ ԳՈՐԾԱԿԱԼՈՒԹԻՒՆԻՑ

21 մայիսի

ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ, 20 մայիսի: Դումայի 15-րդ մասնաժողովը վերջացրել է մահվան պատիժը վերացնելու առիթով յանձնարարած օրինագծի մշակումը: 19-րդ մասնաժողովը շարունակում է մշակել նակազը. իսկ բաժինները շարունակում են քննել անդամների լիազօրութիւնների ստուգութեան հարցը:

Օրինական ճանապարհով են կատարված Բեսարաբիայի ընտրութիւնները: Գրադարանային մասնաժողովը 2-ի է բաժանվել—ընթերցարան կազմող և գրադարան կազմող: Ընթերցարանը ստանալու է ոչ միայն ռուսաց բոլոր պարբերական թերթերը, այլ և արտասահմանեան հրատարակութիւնները: Գրադարանում անմիջապէս կազմվելու են ագրարային, ֆինանսների բաժիններ և զեմստվային և տեղային գիւղատնտեսական գործերի ատեաններ: Վճռված է դիմել արևմտեան-եւրոպական պարլամենտներին, խնդրելով ուղարկել այնպիսի նիւթեր, որոնք վերաբերվում են պարլամենտական ծախքերին: Գրադարանից օգտվելու են բացառապէս Դումայի անդամները: Սենատից արդէն ուղարկված են Ռուսաստանի օրէնքների լիակատար ժողովածուն և օրինագրքի մի քանի օրինակներ:

Ժողովրդական ազատութեան կուսակցութեան պարլամենտական ֆրակցիան մայիսի 23-ին Դումա կը մտցնէ ժողովների ազատութեան համար իր կազմած օրինագիծը: Նախագծի հիմնական կէտերն են—քաղաքացիները կարող են խաղաղ կերպով—առանց զէնքի—ժողովվել միասին առանց նախապէս թոյլտւութիւն ստանալու: Արգելվում է ժողովներ գումարել բաց երկնքի տակ այն տեղում, որտեղից մի վերստ հեռաւորութեան վրա մշտապէս գտնվում է Թագաւոր Կայսրը և Պետական Դուման—սրա նստաշրջանի ժամանակ: Երբ անտես առնելով օրինագծով հաստատված կանոնները՝ ժողովներ է կայացվում, և որ այդ օրինակ ժողովները կրում են այնպիսի բնաւորութիւն, որ անմիջապէս սպառնում են հասարակական ապահովութեան, այդ դէպքերում արդէն տեղական ոստիկանապետը լիազօրութիւն ունի փակել ժողովները: Բացի դրանից ոստիկանապետը իրաւունք ունի երկու անգամ նախազգուշացնելուց յետոյ—անհնազանդներին ցրել ստիպողական միջոցներով: Ժողովների փակելու մասին նախօրօք տեղեկացնվում է դատախազին: Ապա օրինագիծը որոշում է այն կարգը և ժամանակամիջոցը, որոնցով տեղի են ունենալու հասարակական խորհրդակցութիւնները որ և է գործի մասին և որոնց համաձայն նահանգական դատարանների անդամները փակելու են ժողովները. նոյն օրն և եթ պարլամենտական ֆրակցիան Դումա է մտցնելու մի օրինագիծ, որ վերաբերում է Պետական Դումայի կանոնադրութեան 55, 56 և 57 յօդուածները վերացնելու հարցին: Օրինագիծը այդ յօդուածների սահմանած մի ամսեայ ժամանակամիջոցը հասցնում է մի շաբաթվայ:

«Րեչ» լրագրի ասելով, մայիսի 20-ին մինիստրների խորհուրդը քննել է Պետական Դումայի յարուցած այն հարցը, որ առել էր մահվան պատիժը վերացնելու օրինագծի քննութեան առիթով, խնդրելով քննել այդ օրինագիծը Դումայի կանոնադրութիւնից անկախ—ուրբաթ օրը: Այդ հարցը դրական լուծում է ստացել շնորհիւ արդարադատութեան մինիստր Շչեգլովիտովի:

ՄԱԴՐԻԴ, 21 մայիսի: Օտարազգի ներկայացուցիչները, որոնք ներկայ էին արքայական զոյգի կեանքների դէմ մահափորձութեան րօպէին, չեն վնասվել: Զարագործը երեք գնդակ էլ ծաղիկների մի փունջ. ապա հիւանդութեան պատրուակով այդ օրը ոչ ոքին չէ ընդունել: Այդ րօպէին, երբ արքայական կառքը անցնում էր հիւրանոցի մօտից, չարագործը նետել է փունջը, որի մէջ եղել է ռումբը. և ապա արագութեամբ հեռանալով պատուհանից, փոխել է գլխարկը և ընդհանուր շփոթութեան և իրարանցման մէջ կարողացել է փախչել: Մինչև այժմ եղել է 20 ձերբակալութիւն:

ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ, 19 մայիսի: Խարկովի դատաստանական պալատի նախագահ Մակարովի հրամայված է լինել ներքին գործերի մինիստրի օգնական: Ժամը 9-ին կայացաւ Դումայի անդամ Անդրեանովի թաղումը: Ապա հանդիսին ներկայ էին նախագահի օգնական Գրիդեսկուլը և 30 անդամներ: Դին ուղարկվի հայրենիք—Տամբովօ գիւղը:

ԼՈՆԴՈՆ, 19 մայիսի: Ամբողջ մամուլը միաբերան պահանջում է, որ անիշխանականների դէմ կռւելու համար միջազգային մի միջոց հաստատվի:

ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ, 19 մայիսի: Ժողովրդական լուսաւորութեան մինիստրութիւնը յարգել է Մոսկվայի համալսարանի պրոֆեսորների խորհրդի միջնորդութիւնը՝ Դումայի նախագահ Մուրոմցեվին և պատգամաւոր Շերշենևիչին համալսարանի պրոֆեսորներ հաշվելու համար:

ՄՈՍԿՎԱ, 19 մայիսի: Քաղաքապետը ի նկատի ունենալով, որ միտինգների ժողոված բազմութիւններից շատերը յարձակվում են ոստիկանների վրա, յայտարարել է, որ չարգելելով զբօսանքները—արգելում է միտինգները, որոնք կը ցրվեն ամենակտրուկ միջոցներով:

22 մայիսի

ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ, 21 մայիսի: Համառուսական ազնուականական համագումարի առաջին ժողովը նուիրված էր կազմակերպիչ հարցերին: Մի շարք վիճաբանութիւններից յետոյ, համագումարը որոշեց իր որոշումները հաղորդել բոլոր նահանգներին: Ընտրվեցին 4 մասնաժողովներ, որ կազմելու են մի ուղերձ՝ ներկայացնելու Կայսրին, ագրարային նախագիծ, որոշելու են Պետական Դումայի ընտրութիւնների ամենալաւ սիստեմը և կազմելու են մի դաշնակցութիւն՝ պաշտպանելու համար մասնաւոր սեփականութիւնը, որը, համագումարի կարծիքով, պետութեան գոյութեան ամենագլխաւոր սիւներից մէկն է:

ՎԻԵՆՆԱ, 21 մայիսի: Կայսրը մի նամակ է ուղարկել պրինց Գօգենլօէին, որի մէջ շնորհակալութիւն է յայտնում նրա հայրենասիրական հպատակութեան համար, որով նա արձագանք տուեց կայսրի կոչին և օգնական հանդիսացաւ դժուարին հանգամանքներում: Կայսրը գնահատում է պրինցի մատուցած ծառայութիւնները և կրկին նրան վերակոչում է պետական ծառայութեան:

ՍԻՄՖԵՐՈՊՈԼ, 21 մայիսի: Փակվեց Ղրիմի միակ վաճառականական դպրոցը հիմնադիր Խոմյակովի պատճառով: Աւելի քան 150 աշակերտներ հնարաւորութիւն չունեն շարունակել իրանց պարապմունքները:

ՍՏՕԿՀՕԼՄ, 21 մայիսի: Շվեդիայի կառավարութիւնը Պարիզի Բրիւսէլի և Գերմանիայի բանկերների հետ կնքել է 60 միլ. ֆրանկի փոխառութիւն $3\frac{1}{2}$%-ով:

ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ, 21 մայիսի: Դումայի անդամներից 40 հոգի շուտափոյթ կերպով Դուման են մտցրել մի հարցապնդում, որ կազմել են Պրիբալտեան երկրում էկզեկուցիաներ նշանակող զօրախմբերի մի շարք ապօրինի գործողութիւնների առիթով:

ԲՐԻՒՍԷԼ, 21 մայիսի: Պարլամենտական դաշնակցութեան և ներկայացուցիչների այսօրվայ խորհրդակցութեան ժամանակ վճռված է այդ դաշնակցութեան համագումարը կայացնել Լօնդօնում: Նիստերը գումարվելու են յուլիսի 14—19-ը: Համագումարը քննելու է զինուորական բիւջէտը և զինուորումը սահմանափակելու համար մի դաշնադրութիւն կնքելու հարցը:

ՊԻԱՏԻԳՈՐՍԿ, 21 մայիսի: Ժելեզնօվօդսկում բացված է ակնաբուժական սէզօնը: Եղանակը նպաստում է բժշկութեան: Բոլոր հանքային ջրերում լիակատար հանգստութիւն է տիրում:

ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ, 21 մայիսի: Այսօր հանդիսաւորութեամբ բացվեց համառուսական ազնուականութեան համագումարը: Նախագահ ընտրվեց Պետերբուրգի քաղաքային վարչութեան նախագահ կոմս Բոբրինսկին: Եկել են աւելի քան 159 պատգամաւոր:—Վաղը Մեծ-Բրիտանիայի նոր դեսպանը գալիս է Պետերհոֆ, ուր հանդիսաւորութեամբ կընդունվի Կայսրից խօսակցելու համար:

ՎԻԵՆՆԱ, 21 մայիսի: Պաշտօնապէս հրատարակված է նոր մինիստրների ցուցակը, որից երեւում է, որ Բէկը նշանակված է մինիստր-նախագահ, Պրադէն, Պաչակը և Հէդուշկինին—մինիստրներ առանց պորտֆէլների, Փօրշը առեւտրի մինիստր, Դերշատէ՝ ճանապարհների հաղորդակցութեան, Մարխէտը կրօնի, Կորիտովսկին՝ ֆինանսների, Բիներթը՝ ներքին գործերի, Էյստէրդը՝ երկրագործութեան, Կլէյնը՝ արդարադատութեան, Շէնայխը՝ ազգային ինքնավարութեան պաշտպանութեան:

ԼՕՆԴՕՆ, 21 մայիսի: «Օբսէրվէրը» լսել է, որ անգլիական թագաւորը այցելելով Յունաստան, դաշնադրութիւն է կապել վերջինիս հետ Կրէտէ կղզու հարցի առիթով այն պայմանով, որ յունաց զինուորները կը փոխարինվեն միջազգային զօրքերով և Սուդա նաւահանգիստը կը յանձնվի Անգլիային:

ԲԷԼՕՍՏՕԿ, 21 մայիսի: Գործադուլ արին հացթուխները, պահանջելով օրավարձը աւելացնել: Քաղաքը հացի պակասութիւն է զգում:

ՎԻԵՆՆԱ, 21 մայիսի: Շինարարական բաժնի կենտրոնական կազմակերպութիւնը վճռել է արձակել իր 60,000 բանւորներին: Ադմինիստրացիան եռանդուն միջոցներ է ձեռք առել:

ԿԻԵՎ, 21 մայիսի: Էլէկտրաքարշի ծառայողները գործադուլ արին. նրանց փոխարինել են սապօրները:

ՊԵԿԻՆ, 21 մայիսի: Համաձայն բիրմանցի հաղորդագրութեան, չինական կառավարութիւնը ուղարկել է Կարնեգի գործերը վարող բրիտանական երդուեալ-հաւատարմատարին մի յայտնագրութիւն, որի մէջ յայտնում է, որ գոյութիւն ունեցող մաքսային վարչութիւնների կառավարութեան սիստեմի մէջ ոչ մի փոփոխութիւն չի մտցնվի: Այդ խոստումը վերաբերում է ամբողջ ժամանակամիջոցին, որից յետոյ Անգլիան կը ստանայ մաքսային մուտքերը:

ԼՕՆԴՕՆ, 9 մայիսի: Տոկիոյից «Թայմսի»ն հեռագրում են, որ ճապօնական կառավարութիւնը Մուկդէնը կը բանայ միջազգային առևտրի համար:

ՄՈՍԿՎԱ, 20 մայիսի: Գուչկովը մեկնում է Շվէյցարիա՝ Կարմիր Խաչի կոնգրէսին մասնակցելու իբրև պատգամաւոր: Յունիսի 15-ին կը կայանայ հոկտեմբերի 17-ի դաշնակցութեան համագումարը: Խորհրդակցութեան հրաւիրված են նաև միւս չափաւոր կուսակցութիւնների ներկայացուցիչները:

ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ, 21 մայիսի: Բարձրագոյն մի ուկազով Պետական Խորհրդի փոխ-Նախագահ սենատոր Ֆրիշը նշանակված է Պետական Խորհրդի նախագահ: Պետական Խորհրդի առաջին վարչութեան նախագահ սենատոր Գոլուբևը՝ Պետական Խորհրդի փոխ-Նախագահ:

Խմբագիր՝ ԱԼԵՔՍԱՆԴՐ ՔԱԼԱՆԹԱՐ
Հրատարակիչներ՝ ԹԱԳՈՒՀԻ ՏԻԳՐԱՆԵԱՆ
ԻՍԱՀԱԿ ՄԵԼԻՔ-ԱՂԱՄԱԼԵԱՆ

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

ԱՌԱՋԻՆ ՄԱՍՆԱՒՈՐ ՀԻՒԱՆԴԱՆՈՑ
ԲԺՇԿԱՊԵՏ Բ. ՆԱԽԱՍԱՐԴԵԱՆԻ
Հիմնված 1880 թ.
(Կուկիա, Վօրօնցօվի արձանի հանդէպ)
Ամեն օր, բացի կիրակի օրերից:

ԱՌԱՒՕՏՆԵՐԸ

Բ. Ա. ՆԱԽԱՍԱՐԴԵԱՆ—11—12 ժ. վիրաբուժութեան, վեներական (սիֆիլիս) և միզասեռ. հ.
Կ. Մ. ԶԻՆՕՎԱՆԻ—9½—10 ժ. ատմ. ներքին և նեարդային:
Մ. Գ. ԱՒԵՏԻՍԵԱՆ—11—12 ժ. մորթու, վեներակ. և վիրաբուժութիւն:
Զ. Ի. ԲԱՐԱՆՈՎԵԱՆՑ—10—11 ժ. մանկաբարձութեան, կանանց և երեխայոց հ.
Ի. Ն. ԳՂԵԼՉԵՎ—12—1 ժ. ականջի, քթի և կոկորդի
Ա. Գ. ՆԱՐԱԳԵՏԵԱՆՑ—1—1½ ժ. ներքին և երեխայոց հ.
Դոկ-ԲԺԻՇԿ Ա. Ի. ՇԷՆԲԵՐԻՆԱ—1½-3 ժ. մանկաբարձութեան և կանանց հ.
Գ. Յ. ԳՈՒՐԳԷՆՕՎ—1—2 ժ. կանանց հ. և մանկաբարձութիւն:

ԵՐԵԿՈՆԵՐԸ

Խ. Գ. ԱՐԵԱՆՑ—5—6 ժ. ներքին հիւանդ.
Ա. Մ. ՓՈՒԿԻՆՕՎ—6—7 ժ. ներքին և երեխայոց և ծաղկահատ.
Վճարը 50 կ. չքաւորները ձրի: Համախորհրդի (կոնսիլիում) և օպերացիայի համար առանձին:
Հիւանդանոցի վերատեսուչ՝
բժշկապետ Բ. Նաւասարդեան

ՀԻՒԱՆԴԱՆՈՑ
ԲԺԻՇԿՆԵՐԻ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ
մշտական մահճակալներով:
Ելիզավետինսկայա փողոց, 101, տելեֆօն 1026
Հիւանդների ընդունելութիւն ամեն օր:
Մ. Գ. ԱՂԱՋԱՆԵԱՆՑ 1—2 ժ.—միզասեռական, կաշուի և սիֆիլիս:
Ի. Ն. ԵՂԻԱԶԱՐԵԱՆՑ 11—12 ժ.—ջղային, ներքին և էլեկտրո-բուժութիւն:
Գ. Ն. ԴԵՄԻՐՈՎ—11—12 կ. կանանց հ. և մանկաբարձութիւն:
Ի. Ե. ԱՒԵՏԻՍԵԱՆՑ 12—1 ժ. կանանց հ. և մանկաբարձութիւն:
Գ. Հ. ԹԱԴԷՈՍԵԱՆ 12—1 ժ. ներքին և երեխայոց հ.
Մ. Գ. ՆԻՄՕՆՑ. 1—2 ժ. վիրաբուժական հ.
Մ. Մ. ԷԼՋԻԵԱՆ 1—2 ժ. քթի, կոկորդի և ականջի:
Գ. Ա. ԲԷՅԲՈՒՐ—երեխայոց և ներքին հ.
Հիւանդանոցում բժշկում են հիպնօզով, կատարվում միկրոսկոպիկական, բակտէրիօլօգիական և քիմիական հետազօտութիւններ, նոյնպէս և ծաղկահատութիւն և ստնտուների (кормилица) ընտրողութիւն: Բժշկական խորհրդի համար վճարը 50 կոպ.: Օպէրացիայի և համախորհրդի վճարը ըստ համաձայնութեան: Դիֆտերիթիկ հիւանդների բաժանմունքը բաղկացած է ընդհանուր սենեակներից և առանձին նումէրներից:
(չ.ու.կ.) 58—100

ԱՏԱՄՆԵՐ
արհեստական, մաքրել, պլոմբ անել, բժշկել և այլն: Գր. Մատ. Իօսիֆէդ. Միխայլով, 90. գերմանական եկեղեցու դիմաց: Երկաթուղային ծառայողներին, ուսանողներին և չքաւորներին զիջումով: (կ.չ.ու.) 13—15

ԲԺՇԿԱՊԵՏ
Ա. ՔԱԹԱՆԵԱՆ
Վերսկսեց ընդունել հիւանդներին Պեատիգօրսկում մայիսի 1-ից: Пятигорскъ, Верхній бульваръ № 14, д. Кн. Гирей.
(Ե.Հ.Կ) 10—20

ԲԺՇԿԱՊԵՏ
Գ. ԹԱԴԷՈՍԵԱՆ
Այս ամառ էլ, նախկին տարիների նման, կընդունի հիւանդներ Կովկասեան հանքային ջրերում: Հասցէն՝ Эссентуки, Верхняя Курсовая, дача Введенской.
(Ե. Հ. Կ.) 5—10

ՄԱՆԿԱԿԱՆ ՊԱՐՏԷԶ
Ս. Վ. Արզումեան-Երկաթարաղունի: Ձեռնարկ մայրերի և դաստիարակչուհիների համար. 77 երգ շարժական խաղերով. 112 օրինակներ աշխատանքի համար.—գինն է 3 ր. 10%—յատկացրված է հայ արհեստների օգտին: Դիմել Թիֆլիս, Սօլօլակ, Պասկևիչի փողոց, № 13:
(Հ. Կ. Ե.) 16—28

ԲԺՇԿԱՊԵՏ
Մ. ՄՈՒՐԱԴԵԱՆՑԸ
Ընդունում է հիւանդներին կովկասեան հանքային ջրերում Պեատիգօրսկում:
Հասցէն Ելիզավետինսկայա փողոց, ռուսաց եկեղեցու մօտիկ Արխիպօվի տունը, որտեղ Գրուպպի գրատունն է:
8—20

ԲԺԻՇԿ Ա. ՄԽԻԹԱՐԵԱՆ
Ընդունում է մասնաւորապէս սիֆիլիս, միզային, վեներական և մորթու ախտ ունեցող հիւանդներին ամենայն օր, առաւ. 12—2 ժ. և 6—8 երեկ. Սօլօլակ, անկիւն Բեբուտօվսկի և Պասկևիչա փող. № 33/15 տ. Միրիմանեանի (Նախկին օրիորդաց 3-դ գիմնազ. տուն):
(ա. օ.) 22—100

Պօրտ-Գիազ, (Կրասնովօդսկից ոչ հեռու) մի հայ ընտանիքում երկու երեխայի հետ հայերէնից և ռուսերէնից պարապվելու համար հարկաւոր է՝
ՄԻ ՀԱՅ ՕՐԻՈՐԴ
հետևեալ պայմաններով. բնակարան, ճաշ, ճանապարհածախս և տարեկան 400 րուբլի վարձ: Հասցէ՝ через Красноводскъ Гязскій Берегъ Агабеку Карапетьянцу.
(պ.) (կ.) 5—6

ԲԺԻՇԿ
Լեւոն Օհանջանեան
Մասնագէտ միզային, վեներական, սիֆիլիսի և կաշուի հիւանդութիւնների: Ընդունում է առաւօտեան 9-ից մինչև 11 ժամը, երեկոյեան 6—9 ժամ.: Կանանց և երեխաների համար 11—12 ժ.: Հասցէն անկիւն Գօլովինսկի պրօսպէկտի և Կաղեասկայեա փողոցի, տուն Թամամշեանի: Մուտքը Կաղեասկի փողոցից № 2.
(ա. օ.) 154—300

ԲԺՇԿԱՊԵՏ
Մ. Պ. ՋԱԽԱՐԲԷԿԵԱՆ
Ներքին եւ ներվային հիւանդութիւններ
Ընդունում է առաւօտեան ժամի 10—12-ը և երեկոյեան ժամը 6—7: Լերմոնտովսկայա փողոց, տուն № 16:
(ա. օ.) 26—50

ԹԻՖԼԻՍԻ ԺՈՂՈՎԱՐԱՆԸ
Կիրակի, մայիսի 21-ին 1906 թ. կը տեղափոխվի իր ամառային շինութիւնը, ուր, նոյն օրը, ցերեկվայ ժամը 3-ին, անդամների և կանդիդատների և նրանց ընտանիքների համար կը լինի ընդհանուր ճաշ 1 ր. 25 կոպէկ ամեն մէկից, առանց գինու: (ու.բ.գ.կ) 2—3

ՕԺԱՆԴԱԿԻՉ ՁԵՌՆԱՐԿ
Մայրենի լեզուի
Կազմեց Յ. Գասպարեանց
Գինն է 7 կոպ.
Վաճառվում է բոլոր գրավաճառանոցներում: 3—3

«ԿՌՈՒՆԿ»
ՀԱՆԴԷՍ ԳԵՂԱՐՈՒԵՍՏԱԿԱՆ
(Երաժշտութիւն, ճարտարապետութիւն, եւ այլն)
(ԵՌԱՄՍԵԱՅ)
«ԿՌՈՒՆԿ»-ին նպատակն է՝
1. Հայ արուեստը ճանչցնել Հայուն,
2. Եւրոպ. արուեստը ճանչցնել Հայուն,
3. Հայ արուեստը ճանչցնել Եւրոպային:
«ԿՌՈՒՆԿ»-ին տարեկան բաժնեգինն է՝

Եւրոպայի համար	10 ֆրանք
Ամերիկայի »	2 դալէր
Ռուսիոյ »	4 ռուբլի
Անգլիոյ »	8 շիլին
Տաճկաստանի »	50 դահեկան

«ԿՌՈՒՆԿ»-էն օրինակ մը իբր նմուշ ձրի ստանալու համար պէտք է գրել հետեւեալ հասցէով՝
K. PROFF-KALFAIAN
Directeur-Rédacteur du «Groung»
159, Boulevard Montparnasse,
PARIS
(ու.) 1—2

ԲԺՇԿԱՊԵՏ
Տ. ԳԷՈՐԳ-ԲԷԿԵԱՆ
ԱՉՔԻ ՀԻՒԱՆԴՈՒԹԻՒՆՆԵՐ
Ընդունելութիւն ամեն օր
Առաւօտեան ժամի 9-ից մինչև 12
Երեկոյեան » 5-ից մինչև 7
Վելեամինովսկայա փողոց № 8: (Ե.ու.) 69—100

ԵՐԿԱԹՈՒՂԻ

(Ամառային գնացքների երթեւեկութիւնը)

(Ժամերը հաշւած են Պետերբուրգի ժամանակով, իսկ փակագծերի միջինը Թիֆլիսի ժամանակով):

	Պօստային	Մարդատար.	Արագ.	Ապրանք.
Բագուից դուրս գալը	4 ժ. 53 ր. ցեր.	11 ժ. 03 ր. ցեր.	12 ժ. 20 ր. գիշ.	4 ժ. 03 ր. գիշ.
Թիֆլիս հասնելը	11 » 26 » »	5 ժ. 25 ր. առ.	1 ժ. 30 ր. գիշ.	9 ժ. 37 ր. երեկ.
Թիֆլիսից դուրս գնալը	12 » 26 » »	6 ժ. 01 ր. առ.	—	—
(Թիֆլիսի ժամանակով)	1 » 24 » »	6 ժ. 59 ր. առ.	—	—
Բաթում հասնելը	1 » 38 ր. գիշ.	7 ժ. 07 ր. եր.	—	—
Բաթումից դուրս գալը	5 » 22 » »	5 ժ. 24 ր. ցեր.	—	—
Թիֆլիս հասնելը	6 » 11 ր. եր.	6 ժ. 39 ր. առ.	—	—
Թիֆլիսից դուրս գալը	6 » 58 » »	7 ժ. 37 ր. առ.	5 ժ. 35 ր. ցեր.	10 ժ. 40 ր. գիշ.
(Թիֆլիսի ժամանակով)	7 » 56 » »	8 ժ. 35 ր. առ.	6 ժ. 33 ր. ցեր.	11 ժ. 38 ր. գիշ.
Բագու հասնելը	1 » 20 ր. ցեր.	12 ժ. 42 ր. գիշ.	6 ժ. 19 ր. առ.	3 ժ. 55 ր. ցեր.
Երևանից դուրս գալը	12 » 02 » »	—	—	11 ժ. 26 ր. գիշ.
Կարսից » »	3 » 57 » »	—	—	3 ժ. 16 ր. գիշ.
Ալէքսանդրոպոլից դուրս գալը	7 » 38 ր. եր.	—	—	7 ժ. 06 ր. առ.
Թիֆլիս հասնելը	5 » 06 » առ.	—	—	4 ժ. 49 ր. ցեր.
Թիֆլիսից դուրս գալը	11 » 12 » գիշ.	—	—	3 ժ. 25 ր. ցեր.
(Թիֆլիսի ժամանակով)	12 » 10 » »	—	—	4 ժ. 23 ր. ցեր.
Ալէքսանդրոպոլից դուրս գալը	10 » 30 » առ.	—	—	2 ժ. 47 ր. գիշ.
Երևան հասնելը	1 » 55 » ցեր.	—	—	6 ժ. 10 ր. գիշ.
Կր հասնելը	4 » 23 » »	—	—	8 ժ. 48 ր. առ.

1896
ԾԱՂԻԿՆԵՐԻ Օ-ԴԸ-ԿՕԼՕՆ
ԲՐՕԿԱՐ եւ ԿՕՆ.
ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ
Ամեն մրցութիւնից բարձր:
9-12 (ա. 20)

Դրամատիքական կուրսեր
Թիֆլիս, Միքայէլեան փողոց, № 123
II-րդ տարի
3 տարվայ դասընթացք: Ուսուցանելու առարկաներ՝ արտայայտիչ ընթերցանութիւն և դրամատիքական գեղարուեստ ռուսերէն և վրացերէն լեզուներով: Դրամայի, գրականութեան, կուլտուրայի պատմութիւն: Թատրոնների պատմութիւն. ռուսաց, միջնադարեան, կլասիքական: Զգեստների պատմութիւն (3-րդ կուրս): Վերլուծական ընթերցանութիւն (3-րդ կուրս): Գրիմ (2-րդ կուրս): Պարեր, պլաստիկա, միմիկա: Ձայնի կարգաւորումը, մարզութիւն (3-րդ կուրս): Պարապմունքները սեպտեմբերի 1-ից մինչև մայիսի 1-ը: Գրվել կարելի է օգոստոսի 10-ից մինչև 30-ը, կուրսերի դիւանատանը ցերեկվայ ժամի 12-ից մինչև 2-ը և երեկոյեան 4—6 ժամը: Ծրագիրը տրվում է ձրիապէս:
Բացված է դասատուն արտայայտիչ ընթերցանութեան համար (հրապարակախօսութիւն) ռուսերէն և հայերէն լեզուներով: Կուրսերին կից բեմ:
Գործնական պարապմունքները բեմի վրա առաջին կուրսից:
(Կ. Հ. Չ.) 1—3

ՎԱԶՕՎ
ԼԾԻ ՏԱԿ
վէպ բուլղարների կեանքից՝ ազատութեան նախօրեաց օր
Առաջին և երկրորդ մաս՝ վերջաբանով
(452 մեծադիր երես)
Գինը 1 ր., ճանապարհածախսով 1 ր. 25 կ.:
Դիմել Թարգմանչին՝ Александрополь, Ованнесу Арабаджянцу կամ Тифлисъ, книж. магазинъ Гуттенбергъ: Գրավաճառներին շատ ձեռնտու պայմաններ:
4—10

„Գուտտենբերգ"
գրախանութի հրատարակութեամբ
Լոյս տեսաւ
ՍՏ. ՊԱԼԱՍԱՆԵԱՆԻ
ԲԵՐԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆ ՄԱՅՐԵՆԻ ԼԵԶՈՒԻ
(Մասն ա. բ. և գ.)
Հինգերորդ տիպ, գինն է 75 կ., պոստի ծախսով 1 րուբլի:
Դիմել՝ Тифлисъ. Книжный магазинъ «Гутнэбергъ» Г. И. Галустяну. 3—5

ԹԻՖԼԻՍԻ ՔԱՂԱՔԱՅԻՆ ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆԸ
սրանով յայտարարում է, որ նա վարձով է տալիս Բօրժօմում գտնվող կահաւորված երկյարկանի ամառանոցը 4 սենեակ վերևի յարկում և 5 սենեակ ներքևի յարմարութիւններով, նախկին Աբեսալօմովի, որը այժմ պատկանում է Թիֆլիս քաղաքին: Պայմանների համար դիմել վարչութեան 4-րդ բաժանմունքին, ամեն օր, բացի տօն օրերից, ցերեկվայ ժամը 10—2 ժամին:
5—3

ԲԺՇԿԱՊԵՏ
Գ. Ա. ՀԱՒՎԵՐԴԵԱՆ
Մասնագէտ միզային, վեներական և սիֆիլիսական հիւանդութիւնների. ընդունում է հիւանդներին ամենայն օր, առաւօտեան 12—1 ժամը, իսկ երեկ. 6-ից մինչև 8-ը: Կուկիա, Սեմեօնովսկի փողոց № 16:
(ու. կ. ե.) 6—20

ԱՅՍ ԱՄԱՌ ԷԼ ՇԱՐՈՒՆԱԿԵԼՈՒ Է
իր բժշկական գործունէութիւնը ԿԻՍԼՕՎՕԴՍԿՈՒՄ
ԲԺՇԿԱՊԵՏ ԱԻ. ԲԱԲԱՅԵԱՆԸ
(Հ.) 4—6

Ս. Գ. Տէրմազանեան
Ընդունում է հիւանդներին ամեն օր 9 ժ.—2 ժ. և երեկոյեան 4—7 ժամը: Երևանեան հրապարակ, տ. Գուրգենովի № 7. պօդեզդը նոտար Մղեբրովի: (Հ.Հ.Չ.) 12—100

«ԱՐԱՐԱՏ» ընկերութեան գործարանի ԿՕՆԵԱԿԸ, որ է Երևանում (Նախկին Ն. Ա. Թայիրեանի և ընկ.) ծախվում է Կովկաս առաջնակարգ գաստրոնոմիական խանութներում:
(մայիսի 5, 20, յուն. 2-ին) 2—3

Հ. ԱՆԴՐԷԱՍԵԱՆ
ԲԵՐԼԻՆ
Արտածել և ներածել ապրանք և այլ ամեն տեսակ տեղեկութիւնների համար դիմել հետեւեալ հասցէով:
H. Andreassian, Berlin—Briedenau.
(ու) 5—10

ԼՈՅՍ ՏԵՍԱՒ
ՅԱԿՈԲ ՅԱԿՈԲԵԱՆԻ
ԱՇԽԱՏԱՆՔԻ ԵՐԳԵՐ
Բանաստեղծութիւններ
ԳԻՆՆ Է 20 ԿՕՊԷԿ
Գնել ցանկացողները դիմելու են՝ Тифлисъ Бебутовская № 60, Լինձ:
1—1

Գանձակի նախկին
„ՑԵՆՏՐԱԼ"
հիւրանոցը վերջին հայ-թուրքական ընդհարումների պատճառով ՏԵՂԱՓՈԽՎԵԼ է իր բոլոր փառաւոր կահ-կարասիքով Թ Ի Ֆ Լ Ի Ս Պուշկինեան փողոցը, նոյն
„ՑԵՆՏՐԱԼ"
մակագրութեամբ. հիւրանոցի տէրը հրաւիրում է յաճախորդների ուշադրութիւնը նորով կահաւորված մաքուր սենեակներ իր բոլոր յարմարութիւններով, սենեակների գինը 80 կոպէկից մինչև 2 րուբլի:
Ալէքսանդր Յարութիւնեանց
(Կ.Հ.) 10—100

ԲԺԻՇԿ
Գ. Ն. ՄԱՂԱՔԵԱՆ
Մասնագէտ ներքին և երեխայոց հիւանդութիւնների: Ընդունելութիւնը ամեն օր [illegible]—1 ժ. առա. և 5—6 երեկ.
Միխայլովսկի պր. տ. Ճավճավաձէի № 36.
(Կ.Չ.ու.) 17—[illegible]

Թիֆլիսում վաճառվում են
ՊՐՕՖ. ԳՐ. ԽԱԼԱԹԵԱՆՑԻ
հետևեալ աշխատութիւնները.
Ղազար Փարպեցի և գործը նորին, հետազօտութիւն
Ծրագիր հայ ազգագրութեան (վերջին օրինակներ)
Խորենացու պատմութեան աշխարհաբար թարգ. մասին
Գիրք Մնացորդաց ըստ հնագոյն հայ թարգմանութեան (նորագիւտ), 2 լուսագիր նմանահան.
О нѣк. географич. названіяхъ древ. Арменіи
Армянскій Эпосъ въ исторіи Арменіи М. Хоренскаго, изслѣдованіе и матеріалы
Армянскіе Аршакиды въ исторіи Арменіи М. Хоренскаго, изслѣдованіе и матеріалы
Դիմել՝ Կենտրոնական գրավաճառանոց Թիֆլիս—«ԳՈՒՏՏԵՆԲԵՐԳ» գրախանութը
(Կ.) 7—10

ԳԻՄՆԱԶԻԱԿԱՆ ՄԻ ՀԱՅ ՕՐԻՈՐԴ ցանկանում է ունենալ դասեր ամառանոցում: Հասցէն. Красногорская 12. [illegible] ժամը 2—4½:
(Չ. Ե.) 1—2

ԹԻՖԼԻՍԻ ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ ՈՒՍՈՒՄՆԱՐԱՆԸ
յայտարարում է, որ ընդունելութեան քննութիւնները միջին և մեծ պատրաստական բաժանմունքներում կը կատարվեն շաբաթ, մայիսի 27-ին, առաւօտեան ժամը 9-ին. Խնդիրները վկայականների հետ միասին ընդունվում են ուսումնարանի դիւանատանը ամեն օր, ցերեկվայ 9-ից մինչև 12-ը:
1—1